

KURDISTAN PRESS

ROJNAMEYA 15 ROJÎN • 15 GÜNLÜK GAZETE

PRICE

BIHA • FİYAT

2.5 DM

10 Skr

3 G

2.5 Sfr

1 £

1.5 \$

KURDISTAN IRAK'DA TEMEL BİR ROL OYNUYOR

Federatif devlete DOĞRU

Başbakan Dr. Fuad MAHSUM

□□□ Hükümet programımız Kurdistan'ın federal yapısını temel alıyor. Kısa sürede çözmemiz gereken sorunların başında idari örgütlenme ile güvenlik örgütlenmesini tamamlamak duruyor. Düzenli orduya geçiş için çalışmalar sürüyor!

□□□ Esas mesele PKK'dır. Türkiye son kez bize yaptığı bildirimde "Biz bir tek şey istiyoruz, ya PKK'yı hudut bölgesinden kendiniz uzaklaştırınız veya biz operasyon için asker göndeririz." dedi. Biz ise toprağımızda yabancı güç istemiyoruz s,8-9

İsmail Besikçi

"Kürt Enstitüsü'nün Başkanı Kürt olmalı!"

SAYFA 4 - 5

Kürtlerin ülkesine seyyahat

SAYFA 7

Demirel militarizme teslim oldu

SAYFA 16

KÜRT HALKI İKİ EVLADINI KAYBETTİ

S. ŞEREFKENDİ ve Musa ANTER KATLEDİLDİLER

SAYFA 3

Dr. S. ŞEREFKENDİ

BAŞ YAZI

Bazı sorunlar!

Orhan KOTAN

Apê Musa öldü. Diyarbekir'de, Türk militarizminin, kanın ve ölümün kattığı, insansızlaştırdığı çamura bulanmış bir sokakta Musa Anter'i katlettiler. İnanılması çok güç, kabul edilmesi imkansız bir şey bu. Ama, doğru. Bu katil haber, ajansların tırtıllı telekslerinden çok önce ulaştı Avrupa'ya. Ve Kuzey'in bu gri göklü, hüznü dolu ülkesinde, bizler, asırlık bir çınarın kahpece yere devrilişini duyduk... Musa Anter'e kurşun sıkmak!.. Musa Anter'i öldürmek!..

Bu, dehşet verici bir olaydır! Bir çığlıktır! 80 yaşına merdiven dayamış, beyaz saçları ile bir tarih olan; yazar, gazeteci, dilbilimci; tepeden tırnağa hayat, tepeden tırnağa neşe dolu bir Kürt amcasına kurşun sıkacak mantık ve o mantığın esiri olan ruhsuz katiller, esasen, Türkiye'nin içinde boğulmak üzere olduğu bataklığın simgesidirler. Koca bir ömrü Türkiye'nin zindanlarında; İstanbul'un tabutluklarında, Ankara'nın Harbiye hücrelerinde; bitmez tükenmez işkencelerde, ıslak, karanlık, taş yapıtlı eski hapisanelerde tüketen; ismi, Kürt kelimesi ile özdeşleşmiş; sıcak, canlı, sevecen ve üretken bir insana bile tahammül edemeyen bu zavallı canilere ne demeli! Musa Anter'in katli, hiç kuşku yok ki, Kürt halkına karşı işlenmiş bir suçtur. Bedeli çok ağır ödenecek bir suç. Hiç bir zaman unutulmayacaktır ve her zaman ezenlere, zulmedenlere karşı bir bayrak gibi havada tutulacaktır.

Bu kirli ve affedilmez katlin ardında duranlar kimlerdir? Bu ortaya çıkacak. Kürt halkını *cebren ve hile ile* kısırdığı kapılarda, kanla, zorbalıkla tutma gayreti içinde olanlar, bu gayretkeşliğin bedelini mutlaka ödeyecekler.

Musa Anter, son 50 yılın canlı bir şahidiydi. Yalnızca şahidi değil, kendi deyimiyle, sanığı, mahkumu ve davacıydı! Gerçekten barışçı bir kimliğe sahipti. Düşüncelerinden hiç taviz vermedi. O kasaturaların gölgesinde asık yüzlü Sıkıyönetim Mahkemelerini bir orta oyununa dönüştürecek kadar hayat doluydu. Kasaturaların gölgesinde *Ma, Türkiye hiyar mıdır ki, onu ikiye bölelim* sözü ona aitti. İdamla yargılandığı davalarda, *neredeyse akşam oluyor, çocuklar yemeğe bekler, bırakın da gidelim* diyecek kadar rahat bir insandı. Sivri uçlarda yer almadı. Yetmiş yaşın acılarını yaşarken, gırtlığına basıp haraç isteyen tüysüz oğlanlara kin tutmadı hiç. Arazilerine el koyanların yüzünden, 12 Mart kabusundan sonra çekildiği köyünden, tekrar İstanbul'a dönmek zorunda kalışını önemsemedi. Kimseye dalkavukluk etmedi. Bu son dönemini de yazarak, konuşarak, döğüşerek doldurdu.

Musa Anter'in katlinin, Türkiye'de bir dönüm noktası olduğunu düşünüyorum. Demirel Hükümeti'nin, artık militarizme tümü ile teslim olduğundan kuşku duymuyorum. Militarizm, aynı zamanda, devletin diğer organları ile beraber, demokratik kuruluşların da, basın da, kendi politikasını kayıtsız koşulsuz kabullenmesini ve desteklemesini dayattı ve görüldüğü kadarıyla bunu başardı. Bu da, Türkiye'nin hiçbir sorununun çözülmeceğinin, ancak, Türkiye'nin kapısına dayanan zenginliklerin ve olanakların, başka kanallara akacağına işaretidir. Nitekim, Azarbeycan'ın milliyetçi Cumhurbaşkanı, Kafkas petrollerini İngiltere'ye pazarlamaya başlamıştı bile. Süleyman bey, *Adriyatikten, Çin Denizine* uzanan Türk dünyası hamaseti ile uğraşırken, Kazakistan Cumhurbaşkanı Nazarbayev, Almaata'aki Stalinzede Almanların konumunu görüşmek üzere 90 milyonluk dev Almanya'ya davet edildi bile. Devlet Bakanı Cavit Çağlar'ın, Bursa'daki tekstil fabrikalarında üretilen yatak, yorgan çarşaflarının propagandası ile oyaladığı Nur Sultan Nazarbayev'a, Almanların hangi teknolojik araçları sergileyeceği artık sır değil. Yılda 140 milyon ton kömür, 110 milyar kilowatt-saat elektrikli, 8 milyon ton demir - çelik, 350 milyon ton fosfor, 25 milyon ton buğday üreten ve Suudi Arabistan petrollerine eşdeğerde petrole sahip olan Kazakistan'ın, TRT'nin Avrasya'sıyla fazlasıyla ilgilenmeyeceği görülecektir. Türk militarizminin, Kürdistan'ı harabeye çevirmesine alkış tutan Türk politikacısı, Türk iş adamı ve Türk basını, koskoca bir imparatorluğu paramparça eden anlayışların, 2000'li yıllarda Türkiye'ye neye mal olacağını anlayacaklardır. Ancak, vakit geçmiş ve çok geç kalınmış olacaktır. Kürt düğümünün süngü ile çözülmesi ise mümkün değildir!

Sanatçılara baskı!

Şivan PERWER, yarattığı müzik ile Kürt halkının gönlünde yer etmiş ulusal bir sanatçıdır. Aynı zamanda uluslararası bir üne sahip olan Şivan, genç yaşta ve yarıklasik olmuş nadir sanatçılar arasında yer alıyor. Anlaşıldığı kadarıyla, PKK hareketi tarafından afazoz edilen Şivan hakkında son derece olumsuz bir propaganda sürdürülmektedir. Kürdistan'da Şivan'ın kasetlerine satış yasakları konulmaktadır. Bunların tümü de son derece olumsuz tavırlardır. Bu tür bir karalama kampanyasının politik sorumluluğunu üstlenmek de sanıldığı kadar külfetsiz değildir. Açık ki, Kürt ulusu çetin bir mücadelenin içinden geçmektedir. Yazı dilinin gelişmesi nedeniyle, halkın elindeki en güçlü silah, sözlü edebiyat ve sanat ürünleridir. Müziğin bu mücadelede üstlendiği fonksiyon çok önemlidir. Kaldı ki Şivan, gümrük duvarlarını, mayınlı sınırları ve sömürgecilerin binbir türlü yasaklarını aşarak sesiyle ve sazıyla Kürdistan'ın dört parçasına ulaşmıştır zaten. Peşmerge, Şivan'ın türkülerini dinleyerek cepheye gitti. Bunalımlı muhacir, Şivan'ın türkülerini ayakta durmaya çalıştı. Şivan, Kürt halkının hayatında somut, canlı, dinamik ve üretken bir olgudur. Kürdistan'a özgürlük, demokrasi, insanca yaşam hakkı getirme iddiası taşıyan hiçbir siyasetin, bir halk sanatçısına, bir ulusal ozana yasak koyma hakkı yoktur. Ulusal sanatçılar, genellikle egemen güçler tarafından, sömürgeciler tarafından vatan haini ilan edilirler, yasaklanırlar! Gerek Türkiye'de ve gerekse Avrupa'da Şivan Perwer'e karşı sürdürülen kampanyayı şiddetle kınıyorum.

Diğer bir sorun, Kürdistan Press'in yazarlarından Mahmut Baki ile ilgili olarak son bir kaç aydan beri PKK yanlısı basında çıkan yazılarla ilgilidir. 22 yıl süren zorunlu bir sürgün döneminden sonra Türkiye'ye gitme imkanına sahip olan Bakiyi, PKK yanlısı yayınlar, akıl almaz bir küfür ve karalama kampanyası ile karşıladılar. Kürdistan Press'in 91. sayısında yayınlanan bir yazı, Yeni Ülke'yi teyakuz durumuna getirdi. Doğru bir tavır değil bu. Haklı da değil. Son 30 yıldır alışageldiğimiz grupçu yayınların ahlaki normlarının henüz aşılamadığı anlaşılıyor. Kürt hareketinin entelektüel seviyesinin, henüz, termometrenin eksi kesiminde dolaştığı anlaşılıyor. Hüznü verici, acı verici bir gerçeklik!

M. Baki, 22 yıllık sürgün hayatını 4 tanesi Kürtçe olan ve değişik dillerde yayınlanan 16 kitapla doldurmuştur. 600 bin baskılı sosyaldemokrat Aftonbladet gazetesinin 3. sayfasında (Sidan tre) hepsi de Kürtlerle ilgili sayısız belirsiz politik yazılar yazmıştır. İskandinavya'ya Kürt sorununu anlatan bir dizi radyo ve TV programlarında bulunmuştur. Uluslararası düzeyde demokrat niteliği ile tanınan İsveç Yazarlar Birliği'nin ilk yabancı kökenli yönetim kurulu üyesi olmuştur. İlk ve ortaokul seviyesindeki resmi okuma kitaplarında Kürt yazarı olarak hikayeleri yer alıyor. Yılmaz Güney'in Kürt aydını olduğunu açıkladığı tek TV programının yapımcısıdır. vs. vs. İstanbul'da, yazarın hangi lokantada kaç kadeh rakı içtiğinin hesabını tutan Y. Ülke'nin, yazarla konuşması, eleştirilerini bizzat yazara yöneltmesi gerekirdi. Çünkü, Kürt hareketi ilgisiz olmayan pek çok şeyi vakit ve sayfa ayırabilen Y. Ülke'nin, kendi yazarına, objektif olarak mücadele safalarında yer alan kişi ve kurumlara sataşması, ulusal kurtuluş bilincinin henüz ergenlik çağına ulaşmadığını gösteriyor. Bağımsız, eleştirici kalemlere tahammül etmeyi öğrenmek gerekiyor.

Serok Apo'ya birkaç söz

Serxwebûn'un Ağustos 1992 tarihli 128. sayısının baş yazısını okudum. Daha doğrusu, Kürdistan Press'e küfretmekten usanıp, gerillalara küfretmeye başladığın bölüme kadar okudum. Esasen, bu gazetede ki bitip tükenmez yazılarını sonuna kadar okumak mümkün değil.

Bu baş yazıya konu edilen Kürdistan Press'in 91. sayısını didik didik okuduğuma da sevindim. Rahmetli Hejar'ın anılarını bile okuman aslında bir kazanım. Her ne

kadar gazetede ki bilgileri, saçma sapan yorumlara malzeme olarak kullanmış isen de, bilgi bilgidir. Örneğin, Kasım Lo'ya *Nobel Barış Ödülü* verme düşüncesinden! niçin rahatsızlık duyuyorsun? Kürt hareketine bir ömür vermiş Hejar gibi değerli bir şairin, *Nobel Edebiyat Ödülü*'ne aday gösterilmek istenmesinden niçin ürküyorsun? Dünya, Şam-ı Şerif'ten ibaret değil ki.. Yani, aynı ödüller örneğin, bir Filistinli politikacıya ya da, Filistinli şaire verilmek istense, tavrın ne olacak?

Serxwebûn'daki baş yazıda işlenen konular, daha önce, Berxwedan'da A. Dikili (Nam-ı diğer Jigalo Hüsên), Yeni Ülke'de Kani Yılmaz ve Şükrü Gülmüş (bu delikanlı aynı zamanda gazetenin bir de Genel Yayın Koordinatörü imiş! Daha sonra Türk olmaktan ötürü bir takım eleştirilerden rahatsızlık duyan Genel Yayın Yönetmeni Hüseyin Aykol ile görev değişikliğinde bulundular!!) ve Ali Fırat imzaları ile yayınlanan yazılarda da ele alındı. Ayrıca, Yeni Ülke'de, tıpkı Serxwebûn gibi bir de *Baş Yazı* yazma gereği duydu. Kürtçe yayınlanan Welat gazetesinde de seviye ve üslubu diğerleriyle aynı kalitede olan bir yazı yayımlandı. Bu yazıların tümü de ciddiye alınmayacak kadar seviyesiz ve sorumsuz yazılardı. Yalnızca Kani Yılmaz'ın yazısındaki *tehdit* ile ilgili olarak Yeni Ülke'ye bir protesto mektubu gönderildi.

Bizzat kendi imzayı kullanmamış olsa idin, Serxwebûn'daki yazıyı da, diğerleri ile beraber, *arşiv'e* kaldırma gerekecekti. Ancak, *Yüce Önder*'in kafa yapısını, rahsal ve ahlaki durumu ile karakterini çok açık olarak yansıtan bu yazıya kısaca bakmak gereği duydum.

Rahatsızlığın temel kaynağı görüldüğü kadarıyla, Güney Kürdistan'a bakıştaki farklılıktır. Sen, bir takım Türk solcusu ile beraber, Güney Kürdistan'daki demokratik oluşumları, *sahtekarlık, uşaklık, emperyalizm ile işbirlikçilik vb* olarak karalıyorsun, biz, aynı oluşumları, Kürt tarihinde bir dönüm noktası olarak görüyoruz ve askeri diktatörlüklerin, şeyhlerin, hanedanlıkların yönetimindeki Ortadoğu'ya verilmiş bir demokrasi dersi olduğunu söylüyoruz. Aradaki fark bir hayli açıktır ve bundan ötürü de, 3 ay kadar bir süre için PKK yanlısı basının ana temasını bu konu oluşturmuştur.

Temel sorun budur ve bu temel sorun diğer bütün konuların çıkış noktasını oluşturmuştur. Çok açık bir gerçek var, Kürtler, Güney Kürdistan'da, 36. Paralelin üstünde tarihlerinin en özgür, en demokratik bir dönemini yaşamaktadırlar. Bu, ister Çekiç Güç'ün gölgesinde olsun, ister ABD ve Batı Avrupa'nın. Esas olan bu desteği ortadan kaldıracak gelişmelerin olmaması ve sürecin olabildiğince geniş bir zaman dilimine yayılmasıdır. Her geçen gün Kürtler için özgürlüğe giden yola bir taş daha düşenebilmektedir. Güney Kürdistan'da Kürt toplumu, Kürtleşmektedir. 12 tane lokal TV yayını yapılmaktadır. Radyolar yok olma tehdidi altındaki Kürt dilini ilden ile, köyden köye taşımaktadır. Okullarda Kürtçe eğitim yapılmaktadır. İnsanlar açık tehdidi altında ve fakat mutludurlar. Benzeri İskandinav ülkelerinde bile görülmeyen bir açık toplum oluşmaktadır.

Bu somut gerçekliği bir yana atıp, "Sadece demokrasinin değil, insan olmanın, kendi kimliğine sahip olmanın tek yolu, PKK yolu olduğu ispatlıdır" gibi bir iddia ile ortaya çıkınca, kimsenin bu iddia sahibini ciddiye alması mümkün değildir.

Peki, insandan, insanlıktan, demokrasiden söz ederken, küfretmeden konuşmasını ne zaman öğreneceksin? Örneğin Serxwebûn'un 6. sayfasını okuyalım: "*Sen onu bırak, sen, en alçakca bir yaşamın içindesin. (...) Bunların değil yazarlık yapımları, diplomatik yapımları, kendilerine biraz saygıları varsa dışarı bile çıkma-maları gerekir. Bu kadar sahtekarlık, bu kadar gerçeklerle oynama olur mu? (...) Şimdi bunlar, MİT, CIA bey-niyle, ruhuyla yoğrulmuş, yapma kişiliklerdir. Avrupa, bunların mamasını bir gün ağızlarından alsın, öldürler. (...) Bir maaş gerekiyor ve onlara yetiyor. Bunlara söylüyoruz: Çıkmanın insanlık karşısına. Hayvan gibi yaşıyorsunuz. Bu yaşamı yaşadığınız yerden çıkmayın. Değil böyle Ankara'da konuşmak, iki kelime bile söylemeyin. Çünkü, siz, en büyük şerefsizlik durumunu seçmişsiniz."*

Bu seçme saçmalardan sonra, büyük bir hırçınlıkla bu kez gerillaya dönüyorsunuz: "*..Sizin gibi zavallılar, onların karşısında kazanamaz. (...) Çoğunuzun kişiliğine bakıyorum, enkaz! Ve başıma bela!*"

Ez çi bėjim Kurrê Pîrê!. Belkî tu bûyî Serok, lê tu ne bûyî meriv...

Federe Kürt Devleti PKK'yı sınırdışı etme kararı aldı!

Güney'de savaş durumu!

●● Güney Kürdistan Parlamentosu'nun FEDERAL devlet kararı almasından sonra, peşmerge güçleri, Türkiye sınırı boyunca uzanan bölgede PKK kamplarını kuşattı!

Stockholm • ANK

4 EKİM GÜNÜ Güney Kürdistan Parlamentosu, Kerkük'ü de içine alan federal devlet önerisini kabul etti. Durum, ABD'de bir sözcü tarafından dünyaya duyuruldu.

Federal Devlet Hükümeti, aynı gün yayınladığı bir bildiri ile PKK'nın sınır bölgelerini terk etmelerini istedi. Bakanlar Kurulu imzalı bildiriye özetle şu görüşlere yer verildi:

"...Irak Kürdistanı halkı yıllardan beri ulusal haklarını elde etme ve varlığını koruma mücadelesi veriyor ve bu yolda yüzbinlerce şehit vermiştir. Çok zor günlerden geçmiş, büyük yoksulluklar yaşamıştır. Bütün bunlara özgür Kürdistan ve yabancı boyunduruğundan kurtulma umuduyla amacına varmak için katlanmıştır.

Bugün gözönünde olan açık bir durum vardır. Dünyadaki bazı çevreler ve Kürdistan'daki güçler, Irak'ın katil rejiminin ülkemize yönelik tahrip planlarını gerçekleştirmesinin yolunu kapatmış durumdadır. Bu dönemde biz görüyoruz ki, Kürdistan'da varolan durumu barış ve güven ortamını ve bugün milletimizin kazanılmış olan mevzilerinin tahribi için bazı "hayalperest", "bencil" ve kompleksli çevreler işgalci güçlerin planlarına yardımcı oluyorlar.

Onlar Kürt ulusunun düşmanlarının kuyruğunda, yeni oluşmuş bulunan Kürdistan Parlamentosu ve Hükümeti'ni yıkmaya çalışıyorlar. Bugün görüyoruz ki, PKK adıyla bilinen grup Kürdistan'daki nazik durumu gözönüne almadan, düşürmeden Irak BAAS rejimi (Hükümeti) ile omuz omuza vererek Irak Kürdistanı halkının bu tarihi kazanımını kırmaya çalışıyor. Özellikle de Kürdistan Parlamentosu'nun 4.10.1992 tarihli 38. oturumunda oybirliği ile Irak Kürdistanı'na federasyon kararını açıklamasından sonra...

Onlar yoksul halkımıza ilaç ve gıda malzemesi taşıyan yardım konvoylarına saldırıyorlar. Eğer PKK, gerçekten Kürdistan halkı için mücadele verdiğini söylüyorsa; bu belirttiğimiz saldırılar mücadelenin göstergeleri midir? PKK, Irak Kürdistanı halkının kendilerine nasıl yardım ettiklerinin bilincindedirler. Son dönemlerde biz bir çok kez PKK'dan işgal ettiği alanları terk etmelerini, sınırdan çıkılmalarını ve ülkenin iç bölgelerine çekilmelerini istedik. Böyle bir durumda mücadelelerine yardım elimizi de ulaştırabilecektik.

Ülke sınırlarının korunmasından, halkın güvenliğinin temininden ve yasaların uygulanmasından sorumlu olan Kürdistan Hükümeti, yıllarca uğruna mücadele verilerek, kan akıttılarak kazanılan bu tarihi mevziyi, Kürdistan'daki bu yeni deneyimi halkımızın düşmanlarının planlarına yardımcı olan bir avuç "sersem" ve sorumsuz tahrir etmesine hiçbir şekilde müsaade etmeye hazır değildir.

PKK silahlı güçlerinin Irak Kürdis-

tan sınır bölgesindeki faaliyetleri hiç bir şekilde affedilemez. Bugüne kadar bir çok köy tahrip edilmiş ve bu köylerde yaşayan vatandaşlarımız yerlerinden uzaklaştırılmıştır.

Biz bir soru soruyoruz. PKK ne için mücadele etmektedir? Bu mücadele, Türk uçaklarının köylerimizi bombalaması, onlarca Kürt köylüsü ve mazlumun aileleri ile birlikte öldürülmeleri için mi?

Yine bu günlerde, PKK'nın silahlı güçleri bir grup peşmergenin yolunu keserek, bir bölümünü şehit ettiler.

Kürdistan Bölgesi Hükümeti bir çok girişimde bulunarak, bütün yolları deneyerek bu sorunu barışçı bir şekilde çözmeye, Kürdistan'ın inşasının önündeki engelleri kaldırmaya, halkın yaşam standartlarının yükseltilmesine ve ekonomik sıkıntılarının ortadan kaldırılmasına çalışmaktadır. PKK'nın silahlı güçlerinin müdahaleleri karşısında hiç bir şekilde sezgisiz kalınmayacağı bilinmelidir. Onlar, Kürdistan'ın hassas durumunu değerlendirmedikleri için, Kürt düşmanlarının ülkemizdeki başarılı girişimleri yok etme planlarına yardımcı olmaktadır.

Biz tarihsel sorumluluğumuzun bilincinde olarak, PKK'nın silahlı güçlerinin sınır bölgelerini terk etmelerini, Kürdistan Hükümeti'nin onlar için koyduğu kurallara uymalarını istiyoruz. Eğer bu dürüst isteğe uyulmaz ise, biz kendi yasalarımızı, Kürdistan Hükümetince kabul edilen bütün yasaları uygulamak durumunda yız!

Federal devletin kalıcı olması; hukuk devletinin özgür ve demokratik bir Kürdistan oluşturulması için PKK sorumlularının ve silahlı güçlerinin bu dürüst isteğe uymaları umuduyla.

Kürdistan Bakanlar Kurulu
4.10.1992"

Bu bildirin yayınlamasından sonra gene PKK Güney Kürdistan Hükümetine "uşak", "işbirlikçi" vb suçlamalarını sürdürdü ve verilen süre içinde bölgedeki kampları terk etmedi. Gazetemiz baskıya verildiği günlerde, Hükümet bağlı Peşmerge Güçleri ile PKK arasında başlayan silahlı çatışmalar devam ediyordu. Türk uçaklarının da aynı bölgeyi bombardıman ettiği ve İran'ın da PKK'ya destek olmak üzere bazı tümenlerini sınıra kaydırıldığı gelen haberler arasında idi.

★★★

BİR AÇIKLAMA

KURDISTAN PRESS'in bu sayısı 30 Eylül'de dağıtımına verilmek üzere hazırlandı. Ancak, çalışan arkadaşlarımızın çeşitli nedenlerle Stockholm'den ayrılmaları nedeniyle 13 Ekim'de baskıya girdi. Yukarıdaki bildiri ile H-PDK'nın kuruluşuna ilişkin bildiri bu arada gazetemize ulaştı. Gazete redaksiyonu bu haberlerin de gazetedede yer almasını uygun bulunduğu için Şımk olayları ve Türkiye'de kurulan Kürt Hak ve Özgürlükler Vakfı haberlerinin yerine bu haberler yerleştirildi.

★

BİR CİNAYET

□ Yazar - Gazeteci- Kürdoloğ Musa ANTER katledildi!

□ Ağır yaralı olarak kurtulan Orhan Miroğlu katili tanıyor!

Stockholm □ ANK

Belediye tarafından düzenlenen Kültür Haftası'na katılmak üzere Diyarbakir'e gelen Musa Anter, iddiaya göre bir iş konuşması nedeni ile çıktığı otele dönemedi. Orhan Miroğlu ile beraber bir süre taksit ile dolaştırıldıktan sonra indirildiği bir sokakta kurşunlanarak katledildi.

Daha sonra cenazenin polis tarafından Nusaybin'e bağlı Zivingê köyüne götürülerek gömüldüğü öğrenildi. Polisin, siyasi bir gösteriyi önlemek amacı ile, cesedi gizlice kaçırmasına rağmen, cenaze töreninde binlerce insan bulundu, binlerce Kürdistanlının da akın akın mezarı ziyarete geldiği bildirildi.

Musa ANTER
Diyarbakir Cezaevi'nde (ortada), 1974

Mardin iline bağlı Nusaybin ilçesinin Stifilê nahiyesinin Zivingê köyünde bir mağarada doğan Musa Anter, Botan aşırretinin Temikan koluna bağlı Miho Teze ailesinin Anter dalından gelmektedir. İlk, orta ve lise öğrenimi Mardin ve Adana'da geçti. 1941 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe bölümüne girdi. Daha sonra Hukuk fakültesine geçti.

İlk tutuklanması Adana'da lise öğrenimi gördüğü döneme rastlar. İkinci tutuklanması ünlü 49'lar Davası ile ilgilidir (27 Aralık 1958). 12 Mart müdahalesinde DDKO Davası'nda yargılandı. 4 yıl hüküm giydi.

Musa Anter, 1948'de Dijle Kaynağı, 1951'de Şark Mecmuası, 1958'de Diyarbakir'de çıkan İleri Yurt'ta yazıları yayımlandı, bu gazetede yayımlanan Kumil yazısından ötürü tutuklandı. 1963'de Deng dergisini çıkararak arasında yer aldı. 1965'de Birîna Reş, 1967'de Ferhange Kurdi yayımlandı. 1969'da Doğu gazetesinde yazmaya başladı ve tutuklandı. 1990'da Hatıralarım (I) çıktı.

1974'teki Genel Af'tan sonra Zivingê'ye çekilen M. Anter, 1989'da yeniden İstanbul'a döndü. HEP'in kurucuları arasında yer aldı. Yeni Ülke, Welat, Özgür Gündem, Rewşen, Tewlo gibi dergi ve gazetelerde yazıları yayınlanan Musa Anter, Türk ve Kürt halkının birlikte yaşamasını savunan, barışçı, demokrat bir Kürt aydınıydı.

Musa Aydın, Türkiye'de Cumhuriyet Dönemi içinde ilk Kürtçe yazı, makale, fıkra; Kürtçe piyes ve Kürtçe sözlük yazarın insan sıfatını taşımaktadır.

BİR CİNAYET DAHA

□ Viyana'dan sonra Kürt kanı Berlin'de aktı

□ Genel Sekreter ile beraber 2 İ-KDP yöneticisine suikast

Cahit MERVAN - Almanya

Sosyalist Enternasyonal'in toplantısına katılmak üzere Berlin'de bulunan İran Kürdistan Demokrat Partisi Genel Sekreteri Dr. Sadık Şerefkendi, Avrupa sorumlusu Fellah Abdulî ve Almanya sorumlusu Bumayun Erdalan 18 - Eylül 1992 günü girişilen bir suikast sonucu öldürüldüler. Sosyalist Enternasyonal'in kongresinin sona erdiği akşam, bir grup İran mualifleriyle, Yunan restoranı "Mykonos"ta yemek yiyen Şerefkendi ve arkadaşları, yüzleri maskeli, Farsça konuşan üç kişinin saldırısına uğradılar. Görgü tanıkları, katillerin önceden belirlenmiş hedeflerine aralıksız, otomatik silahlarla ateş ettiklerini, restoranın sahibini de yaralayıp olay yerinden kaçtıklarını anlattılar.

Şerefkendi ve arkadaşları için hiçbir korumanın olmaması dikkat çekti. Polis ve Federal Savcılık olaydan onbir saat geçtikten sonra açıklamada bulundu. Aynı gün akşamı yapılan basın toplantısında, gazetecilere katillerin ikisinin gerçek resimleri gösterildi. Ancak Federal Savcı cinayetin Kürt örgütleri arasındaki bir rekabette kaynaklanabileceğini özellikle belirtme gereği duydu. Federal Savcı dikkatlerin tümünün İran Haber Alma Örgütüne yöneldiği bir anda, cinayete ilişkin ortaya attığı savlarla kamuoyunu ve Almanya'da yaşayan Kürt kitlesini hayal kırıklığına uğrattı. Özellikle cinayetin, PKK ve İ-KDP arasındaki bir rekabette kaynaklanmış olabileceği savı, gerçek katillere temiz bir nefes aldırttı.

Savcı'nın bu açıklamasına ilk sert tepkiyi İran Kürdistan Demokratik Partisi gösterdi. Avrupa temsilciliği tarafından yapılan açıklamada, Almanya'nın cinayete ilişkin PKK iddiası İran'ı temiz çıkarmak çabası olarak nitelendi. Katillerin PKK saflarında değil, bizzat İran Gizli Servisi'nin saflarında aranması gerektiğine işaret eden açıklamada, 1989 yılında İ-KDP'nin Genel Sekreteri Dr. Qasımlo'nun da aynı güçler tarafından katledildiği dile getirildi. Konuya ilişkin bir açıklama yapan Paris Kürt Enstitüsü ise İran'ın kendi muhaliflerine karşı, yurt dışında devlet terörü uyguladığı, Şerefkendi ve arkadaşlarının da bu terörün kurbanı olduğunu belirtti. PKK ise cinayetin işlenmesinden hemen sonra yaptığı açıklamada, kendileriyle İ-KDP arasında herhangi bir sorunun bulunmadığı, Federal Savcı'nın, PKK savının ileri sürmesinin hedef şaşırtmak olduğu dile getirildi. Aynı açıklamada cinayetin Türk-İran resmi görüşmelerinden bir kaç gün sonraya raslanmasının dikkat çekici olduğu belirtildi. Aynı yönde bir açıklama Alman Sosyal Demokrat Partisi Milletvekili Norberi Gansel'den geldi. Gansel, suikastta Türkiye'nin de parmağı olabileceğini, bu ihtimal üzerinde de durulması gerektiğini söyledi. Gansel, basına da yansıyan açıklamasında şu görüşü dile getirdi, "Suikast Türkiye ile İran arasında güvenlik antlaşmasından dört gün gibi kısa bir süre yapıldı. Bizce bu oldukça düşündürücüdür.

Cinayet dünyanın gözü önünde işlendi. Katiller sanki yer yarılıp içine girdiler. Gizli bir el sanki onları korudu. Suikastın oluş biçimi ve polisin tutumu, bizlere 1989 Qasımlo ve arkadaşlarının olayını hatırlatıyor. Hatırlanacağı gibi, Viyana'da İran'la barış görüşmesi esnasında İ-KDP yöneticileri katledilmiş ve olay esnasında polis tarafından biri yaralı, ele geçirilen iki İran Gizli Servisi'nin adamları serbest bırakılmıştı. Viyana Polis'i o zaman "PKK savını" değil, cinayetin İ-KDP içindeki bir iç çatışmadan kaynaklanabileceğini açıklamıştı. Gerçek katiller gölgede kalmıştı. Görünen o ki benzeri bir durumda Berlin'de yaşanacak. Cinayet Polis dosyaları arasında "faili meçhul" kalacak. Devlet çıkarları, tüm atıp tutmalara rağmen uluslar arası terörizme karşı mücadeleden ağır basacak. Hukukun ve demokrasinin beşiği sayılan Avrupa, çağırdığı, terörist İran Devleti karşısında kafasını kuma gömecek.

İ. BEŞİKÇİ: "KÜRT ENSTİTÜSÜ'NÜN BAŞKANI BİR KÜRT OLMALI"

"Kürtler kendi kendilerini yönetmelidir"

●●● "Eğer TC, Kürtçe eğitim ve yayınlara geçerse bunu bir kazanım kabul etmek ve buna karşı çıkmamak gerekir. Bu Kürt halkının mücadelesi sonucu elde edilmiş bir kazanımdır."

●●● "Güney Kürdistan'daki liderlerin Türkiye'ye gelecek Cumhurbaşkanı ile, Başbakan ve Dışişleri Bakanı ile görüşmeleri 70 yıllık resmi ideolojiye indirilmiş bir darbedir."

□□□ Kurdistan Press yazarlarından Mahmut Baksî'nin, gazetenin 90. sayısında yayınlanan "Kurdi-Türki" anabashi yazısı, bazı Kürt yayınlarında çok seviyesiz ölçüler içinde küfür bombardımanına tutuldu. Bu küfür karmaşası içinde ne yazarın kimliği, kişiliği ve ne de yazıda işaret edilen sorunların taşıdığı niteliklere bakılmadı. Genel olarak Kürt hareketleri tarafından ayıplanan, tavsip görmeyen bu küfür ve karalama kampanyası ile aynı dilden konuşmak mümkün değil. Bununla birlikte, en çok dejenere edilen İsmail Beşikçi konusu ile ilgili olarak bizzat Sayın Beşikçi ile konuşmak en doğru olanıydı. Gazeteci - yazar arkadaşımız Baksî, bunu gerçekleştirdi. İstanbul'da Sn. Beşikçi ile konuştu.

Esasen, Kurdi - Türki yazısı, üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm, Türk devlet adamlarının bin yıllık kardeşlikten söz ettikleri komşu Kürt ulusuna kendi dilinde yayın yapma hakkını bile çok görürlerken, beşbin kilometre ötedeki, Kırğızlar için, Tacikler için alelacele TV yayını yapmalarının ikiyüzlülüğü anlatılmakta; ikinci bölümde olanakların ve sembollerin çarçur edilmemesine işaret edilmekte buna bağlı olarak önemli bir olanak olan Kürt Enstitüsü ve bir sembol olan İsmail Beşikçi'den söz edilmektedir. Üçüncü bölümde ise, sömürge insanının en zayıf noktası olan yönetilme olgusuna değinen yazar, Kürtlere danışmanlık yapan Yalçın Küçük örneğini eleştirmektedir. Ancak eleştiri - küfürler bu noktaldan çok farklı bir yerde yapıldı. Aşağıdaki metinde, yazarın, Beşikçi ile kendi metninde değindiği konular ve Kürt hareketini ilgilendiren başka konularda yaptığı söyleşiyi yayınlıyoruz.

KURDISTAN PRESS

●● Önce benim Kürdi-Türki başlıklı makaleden başlayalım. Orada diyorum ki Beşikçi Türktür. Kürtçe bilmiyor, bu nedenle Kürt Enstitüsü'nün başkanı olmamalıydı. Bu çelişkili durum sizin prensiplerinize de aykırı değil mi? Çünkü siz Kürt dilini özenle koruması gereken bir değer olarak görmektesiniz.

● Türkiye'de Kürt Enstitüsü'nün kurulması önemli bir olay. Bu hükümetin demokratikleşme çerçevesi içinde olan bir olay değil. Kürtlerin özgülüşmeleri sürecinde gerçekleşen bir olaydır. Gerilla mücadelesi var, gerilla mücadelesi çok büyük değişiklikler yarattı. Toplumsal ve politik ortamı değiştirdi. Kürtlerin düşünce ve özlemlerinde büyük değişiklikler oldu. Sonuçta Kürt Enstitüsü kuruldu. Benim kanımca da Kürt Enstitüsü'nün başkanı bir Kürt olmalıydı. Kürtçe konuşmalı, Avrupa'dan bir gazeteci geldiği zaman, televizyoncu geldiği zaman ya da bir insan hakları heyeti geldiği zaman onunla Kürtçe konuşmalı, Kürtçeden Almanca'ya, Kürtçeden İsveççe'ye konuşmalar tercüme edilmeli... Böyle olmalı.

●● Sizinle aynı zamanda olduğum için ben, Kürtlerin çıkardığı bazı yayın organlarının saldırılarına uğradım. Beni sert bir dille eleştirdiler, hakaret ettiler. Sanki benim size, Beşikçi Hocam'a haksız yere çatıştığım izlenimi uyandırıldı. Yazdıklarımı siz de okudunuz. Sizce, beni eleştirenler haklı mıydı?

● İnsanlar bazen böyle yanlış anlaşılabilirler.

Kanımca yazdıklarınızda normal bir düşünce ve duygu var. Elbette Kürt Enstitüsü'nün başkanı bir Kürt olmalı. Kürtçe konuşmalı. Ben de sizinle aynı kamdayım.

●● Şimdi Silvan Belediyesi'ne gelelim. Bildiğim kadarıyla siz bir konuda çok titizsiniz. Özellikle Kürt adı taşıyan yer ve mekanların değiştirilmesine, hep karşı çıktınız. Bildiğimiz gibi Kürtçe köy, dağ, akarsu ve şehirlerin adları değiştirilerek Türkçeleştirildi... Silvan'da kala kala elimizde bir tek Bitlis Caddesi kalmıştı. Tarihi Bitlis caddesi... Bu isim, yüzyıllardan beridir duruyor. Şimdi Silvan Belediyesi kalkıyor, Atatürk ve Gazi Caddelerinin bulunduğu bir Kürt yerleşim biriminde, bunlara dokunmayıp adınızı Bitlis Caddesi'ne veriyor. Siz bunu nasıl yorumluyorsunuz?

● Ben birbuçuk iki yıl içinde gazetelerde, özellikle de Yeni Ülke gazetesinde belediyelerin bu tür girişimlerde bulunduğunu öğrendim. Bu hiç hoşuma giden, istediğim bir şey değil. Gerçekleşmesini istediğim bir duygu değil. Fakat böyle bir yaptırımın önüne geçmek de mümkün değil. Adımı yazmayın diyemiyorsunuz. Bu bir süreç sorunu. Tabii Bitlis, Kürtlerin önemli bir kentidir. Bence de, Bitlis Caddesi'nin isminin değiştirilmesi konusunda bir değişiklik yapılmamalıydı. İlle de bir değişiklik yapılacaklarsa, resmi ideolojiye daha uygun olan veya resmi ideolojinin gereği olan birtakım sokak, cadde adları değiştirilmeli. Bitlis değiştirilmemeli veya değiştirilmesi en son düşünülmemeli veya hiç düşünülmemeli...

●● Sizce, Silvan Belediyesi neden Gazi ya da Atatürk Caddesi'ni değiştiremiyor?

● Bu tür girişimleri gazetelerden öğreniyorum. Örneğin, ben yıllarca Kürdistan'a gitmedim. 1987'de tahliye oldum. Daha sonra da gidemedim. 1979-87 arasında zaten cezaevindeydim. Bu tür girişimlerde bulunan arkadaşlarla bir sohbetim olmadı. Bunları gazetelerden öğreniyorsunuz... Resmi ideoloji önemli bir kurum. Bu, demesek bile insanları etkiliyor, şuur altından etkiliyor.

●● Hocam, Silvan Belediyesi'nin çıkışı cesur bir çıkış. Türk Devletinin düşman ilan ettiği İsmail Beşikçi'nin adını bir caddeye verebiliyor. Aynı zamanda bu cesur tavrı gölgeleyen korkak bir tutumla Atatürk ve Gazi Caddelerine adınızı veriyorsunuz. Bu sömürge insanlarının bir karakteri midir?

● Resmi ideolojinin bu tür yaptırımlarına karşı durmak gerekiyor. Resmi ideoloji aslında çok etkili bir kurum, şuur altına yerleşmiş son derece etkili bir kurum. Ben resmi ideolojiye karşıyım demekle ona uygun bir durum ya da eylem her dönem gerçekleştirilemiyor. Sizin açıklamalarınıza göre burada bir çelişki var. Ben bunu bilmiyordum. Resmi ideolojinin dayatmalarından arınmak gerekiyor, ve bu kolayca gerçekleştirilecek bir şey değil. Zaman içerisinde gerçekleştirilebilir. Kemal gibi, Gazi gibi, Karabekir gibi, Alparslan gibi isimler değiştirilmeli...

●● Sizinle, 1968'den beri dostuz. Siz daha o günlerde bile Kürtlerin kendi kendilerini yönetmelerinden yanaydınız. Kürtler ulusal kimliklerini korumalı, ulusal kültürlerine sarılmalı, diyorunuz. Başkaları onları yönetmesin, diyorunuz. Buradan yola çıkarak örneğin Yalçın Küçük'ün Kürt gazetelerine yayın danışmanlığı yapmasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

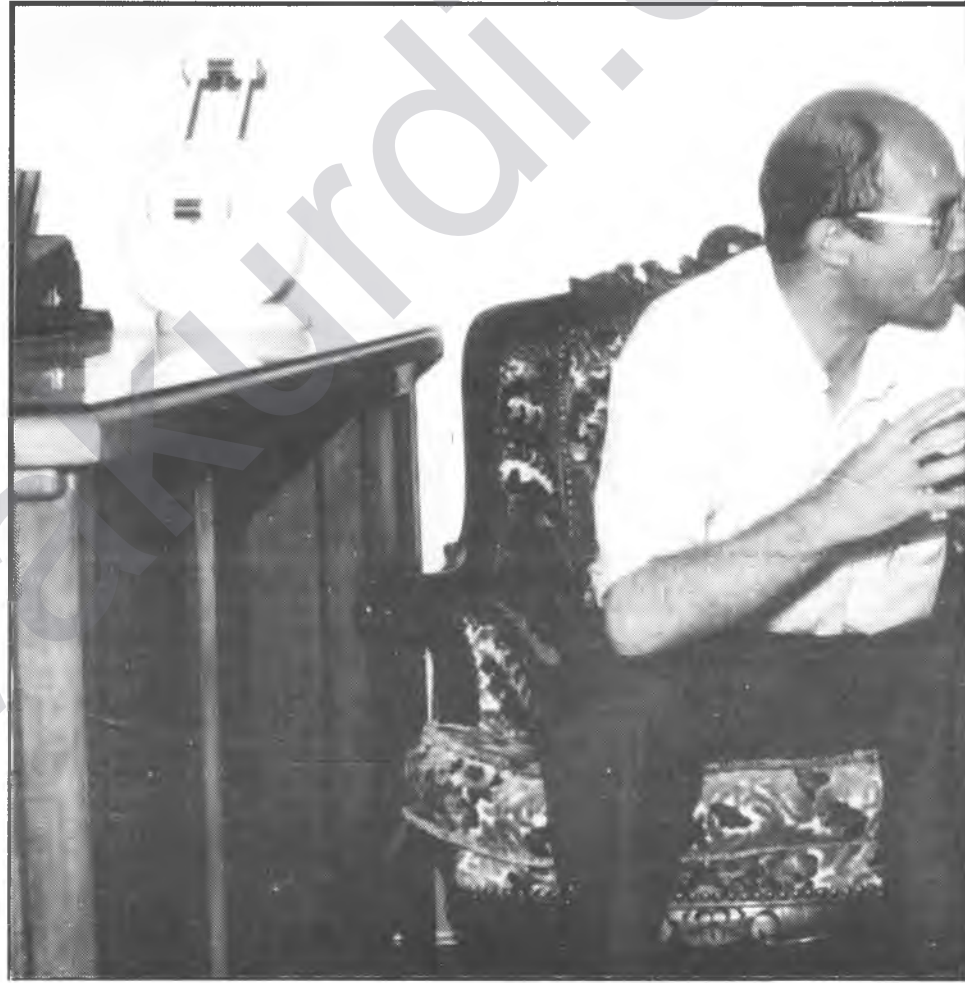
● Bunu şöyle yorumlamak mümkün; Yalçın Hoca'yı yakından tanıyorum. Hoca, özellikle son 5 yılda Kürt sorununa ilgi duymaya başladı; PKK'nın silahlı mücadelesi ile çok yakından ilgilendi. Bunu bir dayanışma çerçevesi içinde değerlendirmek de mümkün. Kürtler elbetteki kendi kendilerini yönetmeli, kendi kurumlarını kurmalı, bu ana bir çizgi, ana bir akım... Bu süreçte, bazı Türk arkadaşlar da katkıda bulunabilirler. Reddetmemek gerekiyor. Bunu, toplum-

sal - politik dayanışma olarak değerlendirmek mümkün.

●● Hocam, inanmıyorum ama, varsayalım ki, yarın T.C. GAP TV'sinde Kürtçe programlar ya-

●● Peki bu Kürtçe yayınların hiç mi yararı olmayacaktır?

● Benim kanımca bunun hiçbir zararı olmaz. Kürtler, hükümetin böyle bir kabulünden hare-

"Kürdistan'ın sınırları daraltılıyor. Karmaşık bir nüfus yoğunlaştırması geliyor."

ynlamaya başladı. Kürtçe okullar açıldı. Bizim bu konuda T.C'ye karşı tutumumuz sizce nasıl olmalı?..

● Bunu şöyle değerlendiriyorum. Bir kere Türkiye'de bunların olması, gerçekleşmesi çok zor. Çünkü, devletin şu andaki politikası hala teröre dayalı. Kürt sorununu yaratan dinamikleri yok etmek... Politika budur. Çünkü 7-8 ay önce Koalisyon Hükümeti kurulurken, bir realiteden sözedildi. Kürt Realitesi... Daha sonra da tekrarlanmadı. Bunu demokratikleşme çerçevesi içerisinde değerlendirmek gerekir, benim kanımca. Bir gerilla mücadelesi ve bunun dayatmaları var. İster istemez bu dayatmalar karşısında bazı şeyleri kabul etmek zorundasınız. Büyük bir toplumsal - siyasal hareket gelişirken 70 yıllık resmi ideolojiyi sürdürmek mümkün değil. Kürtçe diye bir dil, Kürt diye bir millet yok diyemezsiniz, bunu söylemek mümkün değil, fakat, T.C. Kürt realitesini kabul ediyoruz diyerek de, resmi ideolojiyi sürdürülebilir. İşte şimdi onu yapmaya çalışıyor. Benim kanımca resmi ideojide temel bir değişim söz konusu değildir. Kürtçe eğitim yapılacak veya Kürtçe TV olacak, benim kanımca bunu kolayca gerçekleştirmezler. Olsa olsa bugün Kürtlere karşı TV, radyo ve yayın organlarında nasıl ki Kürtçe küfür ediliyorsa, hakaret ediliyorsa; yarın aynı hakaretleri, küfürleri Kürtçe yapacaklardır. Resmi ideoloji bu kez Kürtçe olarak sürdürülecektir. Toplumsal ve siyasal hareketlerin gelişmesine engel olan bu program Kürt diliyle sürdürülecektir.

ket ederek, sorunu biraz daha büyütüp derinleştirirler. Hükümet, Kürt diliyle Kürtleri aşagıllayan, küçümseyen, onlara küfreden bir program da yapıyorsa, Kürtler de daha sağlıklı programlar yapabilirler... Başka bir TV'de.. Benim kanımca bunun bir sakıncası olmaz. Yani T.C'nin Kürtçe yayın yapması kazanılmış bir mevzi kabul edilmelidir.

●● Hatırlayacağınız gibi, Turgut Özal'ın TV'de Kürtçe yayınlara başlanmasından yana tavrı almasına, bazı Kürt örgütleri şiddetle karşı çıktılar. Bu karşı çıkışları siz onaylıyormusunuz?

● Kürtler, bunu kazanılmış bir mevzi, bir hak olarak kabul edip, bunu daha ileri bir aşamaya taşımalarıdır. Eğer T.C., Kürtçe eğitim ve yayınlara geçerse bunu bir kazanım kabul etmek ve buna karşı çıkmamak gerekir. Bu, Kürt halkının mücadelesi sonucu elde edilmiş bir kazanımdır. ●● Hocam, şimdi de Kürt diline ilişkin konuşalım. Bazı örgütlere, bazı Kürt kişi ya da kurumlara göre, bu koşullarda Kürtçe konuşmak ya da bu dili geliştirmek çok da önemli algılanmamaktadır. Bu sorunun, mücadelenin başarısı sonunda da, ele alınabileceğine ilişkin açıklamalarda bulunuluyor. Siz bu yaklaşımı nasıl değerlendiriyorsunuz?

● Bence, bu bir hatırdır. Kürtçe konusunda ısrarlı olmak gerekir. Çünkü dil ile düşünce arasında çok önemli bir bağ vardır. Dil uzmanları böyle söylüyorlar. Çünkü hangi dille konuşuyor-

“KÜRT ENSTİTÜSÜ’NÜN BAŞKANI KÜRTÇE KONUŞMALI”

Emeli, kendi kurumlarını kurmalı

sanız, o dilin düşüncesi söz konusu oluyor. O dile ege-men olan düşünce, sizin suur altına yerleşiyor. O bakımdan, Kürtçe düşünmek, Kürtçe konuşmak, Kürtçe ifade etmek çok önemlidir. Kürtlerin çok önemli bir zaafı, sömürgecinin dili ile düşünce üretmek.. Bu, aslında sömürgecinin değerlerinden çok fazla kopamıyor olunmasını getiriyor. Sömürgecinin değerlerinden arınmak, bir Kürt için ancak Kürtçe ile mümkündür...

●● Bu konuya bağlı olarak, Kürt gazetelerinin sanat sayfalarına baktığımızda, daha çok Türkçe kitaplara Türkçe sanat ürünlerine yer verildiğine tanık oluyoruz. Bu, sizin açıklamalarımızda

letler, Kürdistan sınırlarını daraltmak için her türlü olanağı kullanıyorlar. Örneğin, Kürtleri kitleler halinde sürgün ediyorlar. Bunların yerine Arapları ya da Türkmenleri getiriyorlar. Mümkün olduğu kadar karmaşık bir nüfus yoğunlaşması gerçekleştirerek, Kürdistan’ı mümkün olduğu kadar daraltıcı bir politika izliyorlar. Kürtlerin böyle bir politikaya karşı direnmeleri gerekiyor...

İkinci boyut, 1984’te Kuzey Kürdistan’da çok yeni bir düşünce ve eylem gelişti; PKK’nin eylemleri bütün Kürdistan’da yaşayan halkları

kiç Güç’ün T.C. ile çok daha yoğun bir işbirliği var...

●● İyi ama hocam, başta Ecevit olmak üzere bütün Türk ırkçaları; Kemalistler, faşistler de Çekiç Güç’e karşı olduklarını açıklamaktalar. Bu sizce de bir çelişki değil mi? Anlattıklarımızla çelişmiyor mu? Bunların tümü PKK’nin düşünce ve eylemlerinin en büyük düşmanları.. Nasıl oluyor da, bu güçler ile PKK, Çekiç Güç konusunda aynı yaklaşımı sergiliyorlar?!

● Burada şu var; Kürdistan, parçalanmış, bölünmüş bir ülke. Kürdistan sorunu Emperyalizm burada duruyor. Yani 1920’li yıllarda duruyor. 1920’lerden ya da 1. Dünya Savaşı’ndan sonra Emperyalizm Kürdistan’da... İngiliz ve Fransız Emperyalizmi.. Ortadoğu’da yerel işbirlikçileri de var. Örneğin Kemalistler. Örneğin Arap ve Fars monarşisi.. Bunlarla işbirliği yaparak Kürdistan’ı bölmüş, parçalamış.. 1920’li yıllardan bu yana bölünmüş, parçalanmış, paylaşılmış bir toplumun derlenip toparlanması, oldukça zor. Çünkü Kürdistan’ın beyni parçalanmış, iskeleti dağıtılmış. Şimdi Çekiç Güç yine emperyalistlerin kendi politikaları gereği, Kürtler için bir bölge oluşturuyorlar. Saddam Hüseyin tarafından Kürtlere yönecek saldırıları önlemeye çalışıyorlar. Kanımca buna da, çok fazla karşı durmamak, karşı çıkmamak gerekiyor...

●● Dilerseniz, soruna bir başka açıdan yaklaşalım. Varsayalım, yarı PKK ile T.C. arasındaki çatışma daha da şiddetlendi ve T.C. kimyasal silah dahil tüm olanakları ile kitle katliamlarına girişti. Ve milyonlarca Kürt, Güney Kürdistan örneğindeki gibi, dağlara kaçtı; aç, sefil, perişan... Kitle katliamını durdurmak için Emperyalistler, Çekiç Güç’ü devreye sokarak, T.C.’ye, Sivas’tan öte yana geçmeyi yasakladılar! Böyle bir durumda PKK’nin tavrı ne olmalıdır, sizce? PKK bu yaptırma karşı mı koymalı?

● Güney Kürdistan’da Kürtler Saddam Hüseyin’in devlet terörüne karşı korundu. Böyle bir durumda Çekiç Güç’e karşı durmamak gerekiyor. Ama burada şu da var; PKK’nin düşüncesi ve eylemi de boğulmamalı. O da gelişebilmeli.. Bu iki olgu birbirine girift vaziyet gösteriyor. Bir yerde de çelişiyor...

●● Bir başka sorun da, Talabani ve Barzani’nin Ankara ile ilişkileri... T.C. 70 yıldır Kürtlerin varlığını inkar ediyor. Ama son bir yıldır, Talabani ve Barzani’yi Ankara’ya davet ederek resmi ideolojiyi ayaklar altına alıyor. Bu, tüm Kürt halkı için bir kazanım değil midir?

● Eğer Kuzey Kürdistan’da PKK’nin düşüncesi ve eylemi böylesine büyük olmasaydı, Güney Kürdistan’daki liderler Ankara’da bu kadar ilgi görmezlerdi.

●● Sizin vurguladığınız gerçekten yola çıkarsak, bu liderlerin kendilerini T.C.’ye kabul ettirmeleri bir kazanım değil midir?

● Elbette ki önemlidir. Güney Kürdistan’daki liderlerin Türkiye’ye gelerek, Cumhurbaşkanı, Başbakan ve Dışişleri Bakanı ile görüşmesi, 70 yıllık resmi ideolojiye indirilmesidir. Resmi ideolojinin kendi kendisini inkarı ile ilgili bir olaydır. Bunu ulusal kurtuluş mücadelesinin bir kazanımı olarak değerlendirmek gerekiyor.

●● Güney Kürdistan’daki Kürt Ulusal Meclisi’ni nasıl değerlendiriyorsunuz?

● Kürtlerin kurumlaşmalarında büyük yarar vardır. Kürtler her türlü kurumlarını oluşturmalıdırlar. Kürtler kültürel, toplumsal ve politik kurumlarını da oluşturabilmelidirler. Ayrıca benim için Musul ve Kerkük son derece önemlidir. Acaba bu iki kent Kürdistan’ın ulusal sınırları içinde mi kabulleniliyor? Musul ve Kerkük milletvekilleri Kürt Ulusal Meclisi’nde mi?.. Benim için bu çok önemli, öğrenmek istiyorum. Nasıl bir statü düşünülüyor Musul ve Kerkük için, oralar seçim dışı mı kaldılar? Bu nokta bulanık, açık bir şey yok. Bu, resmi ideolojinin bir yaptırımı aslında. İnsanları yeteri kadar bilgilendirmek, bazı şeyleri karanlıkta bulandırmak...

●● Sizce Güney Kürdistan’da devlete mi gidiyoruz, yoksa yeni bir felakete mi?

● Fiili bir durum var. Çekiç Güç’ün, A.B.D.’nin ve müttefiklerinin bir katkısı var. Bir oluşum var, kişisel kanımca. 30 yıl öncesini biliyorum. Bilincimize Kürt Devleti kavramı hiç çarpmıyordu. Kürtler var, Kürtçe var... Ancak bu kadar söyleyebiliyorduk. Devlet bunu inkar etmemeli, diyorduk. Günümüzde Kürt Devleti olur mu olmaz mı, bunlar konuşulabiliyor. Bu çok önemlidir. Konuşulduğuna göre de, olacak. Süreç içinde daha iyisi de olabilir. Yalnız Kürdistan’ın daraltılmasına, küçültülmesine direnmek gerekiyor. Musul ve Kerkük’ten hiç vaz geçmemek lazım. T.C.’nin politikası da Kürdistan’ın sınırlarını daraltmaktır... Örneğin, 5

yıl sonra, Hakkari ve Botan’ı vermeye razı olarak, alın size Kürdistan, diyebilir. İsteyen gitsin oralarda otursun, devletini de kursun, diyebilir. Biz Kürdistan’ı böyle düşünmüyoruz. Biz Diyarbakır’ı da, Bitlis’i de, Bingöl’ü de, Ağrı’yı da Kürdistan içinde düşünmüyoruz. Yani Kürdistan’ı doğal sınırları içinde düşünmüyoruz.

●● Şimdi bir başka konu ile ilgili görüşlerinize başvurmak istiyorum. Kürt Ulusal Kurtuluş hareketi içindeki örgütlerin, örgüt dışında kalmış olan aydın, sanatçı, demokratlarına karşı genel tavrı nasıl olmalıdır sizce?

● Benim kanımca, ulusal kurtuluş hareketini yürüten hiçbir örgüt, kendi ilke ve düşüncelerine tam olarak uymasa da, halkın ulusal kurtuluşu için çaba gösteren hiçbir aydına, sanatçıya, demokrata karşı olmamalıdır. Özellikle Kürtler bugün çok büyük bir kavgaın içerisinde. Bu aşamada uluslararası dayanak çok önemli. Dostluklar, maddi manevi dayanışmalar çok önemli. Burada şöyle bir gerçeklik var: Uluslararası ilişkilerde hiç kimse sana, kara kaşın - kara gözün için yardım etmiyor. Seninle ilişki kurarken, sana bir şey verirken, senden birşeyler, bir takım yararlar bekliyor. Eğer öyle değilse, bu ilişkiyi sürdürmüyor. Bu durumda Kürtler de temel prensiplerine sadık kalarak, her türlü devletle, her türlü kurumla ulusal ve kültürel kimliğini koruyarak ilişkiyi girebilmelidir bence. Bunun bir zaaf veya sakınca olduğunu düşünmüyorum.

●● Peki, sizce yurtsever olmanın ölçüsü nedir?

● Kürdistan’ın bölünmüşlüğü, parçalanmışlığının, Kürt kimliğinin inkar edilmişliğinin bilincinde olan insan, yurtsever bir insandır. Ve bu işlenmiş haklarını kazanmak için mücadeleye girişen insan yurtseverdir. Bu mücadele, ille de, silahlı olarak yürütülen bir mücadele değildir. Bu mücadele artık çok boyutludur. Kültürel alanda, politik alanda, diplomasi alanında, her türlü alanda yürütülen bir mücadeledir.

●● Avrupa’daki Kürt Lobisini oluşturan Kürt kökenli aydınlara karşı Kürt örgütlerinin yaklaşımı nasıl olmalıdır?

● Benim kanımca Kürt örgütleri, Avrupada’ki Kürt Lobisini oluşturan bütün unsurlarla organik ilişkiler geliştirmelidirler. Bu kanallar tıkanmamalı, hep açık tutulmalıdır. Kurum ve kuruluşlara ulaşmak, son derece önemlidir. Diplomasi, mücedelenin önemli bir boyutudur. Bu lobiyi oluşturanları inkar etmemek gerekir. Bu boyutu inkar etmemek gerekir.

●● Kürt örgütleri, özgür düşünce ve eleştirilere karşı nasıl bir tutum takınmalıdır? Kendileri gibi düşüncemeyen Kürt unsurlara karşı (yurtsever Kürt aydınlara karşı) tavrı ne olmalıdır?

● Özgür düşünce ve eleştirileri yapanlar Kürt yurtsever aydınları ise, ciddiye almak gerekir. Dışalamamak gerekir. Tüm kanalları açık tutmak, yapılanları bunlara aktarmak gerekir.

●● Dilerseniz bir de Kürt - İsrail ilişkilerine geçelim?..

● Bunu, devletler seviyesinde konuşmak biraz zor. İsrail devleti ve Kürtler! Fakat Kürtler, Yahudi toplumu ile dost olmanın yollarını aramalı. Siyonizm falan diyerek, Yahudi toplumunu dışlamamalı. Benim kanımca Yahudi toplumu ile daha sağlıklı ilişkiler kurulabilir. Fakat devlet farklı bir olay. İsrail devletinin Türkiye ile birtakım farklı ilişkileri var. Yahudilere karşı düşmanlık, Arap şovenizminden kaynaklanan bir olaydır. Kanımca Kürtler böyle bir politikayı sorgulamak durumundadırlar ve Araplar gibi düşünmemelidirler.

●● Hocam, isterseniz sonuca gelelim, sizce Kürt sorununu nasıl çözümler?..

● Kürdistan sorununun çözümü, düşündüğümüz kadar kolay değildir. 10 yıl önceki duygu, şimdi düşünce aşamasındadır. Herkes kendi devletini kurabilmeli. Bağımsız, birleşik, demokratik bir Kürdistan, temel bir çözüm, kalıcı bir çözümdür. Diğer çözümler, temel çözümler değildir. Örneğin bir dil ya da eğitim sorununun çözümü ile bir sonuç alınmaz. Temel çözüm, bağımsızlıktır. Fakat bu çözüm kolayca yaşama geçirilemiyor. Bu sorunun o kadar çok karışanı var ki, çözüm için politikalar üretirken, İran, Irak, Suriye ve Türkiye’yi bir bütün olarak hesaba katmak zorundasınız. Bu ülkelerle birlikte, ABD’yi de, Avrupa Topluluğu’nu da gözetmek zorundasınız. Ama yine de bu temel çözümde ısrarlı olmalı, bunu hayata geçirmek için çaba harcamalı... Bu da zaten adım adım olur, birdenbire olmaz. Çeşitli mevziler kazanırsınız, bu mevziden daha ilerdeki bir başka mevziye atlırsınız ve sorunun nihai çözümünü gerçekleştirmeye çalışırsınız. Bölünmüş, paylaşılmış, parçalanmış Kürdistan, bağımsız, birleşik ve demokratik bir Kürdistan olmalıdır. Nihai çözüm budur...

Mahmut BAKSI

leştirerek, Kürdistan’ı mümkün olduğu kadar daraltıcı bir politika izliyorlar”

altını çizdiğiniz suur altı sömürgeci değerlerle kuşanmış yaklaşımların doğal bir sonucu mudur?

● 70 yıldır Kürt dili ve kültürü özel olarak baskı altında tutulmuştur. Diliniz ve kültürünüz üzerinde çok yoğun ve sistematik bir baskı vardır. Bu baskılara rağmen Kürt diliyle ürünler yaratılabiliyorsa buna önem ve değer vermek gerekir. Bunları tanıtmak, geliştirmek, sahip çıkmak gerekir. Örneğin Kürtçe yazılmış bir romanı görmezden gelmemek gerekiyor. Çünkü Kürtçe yaratılmış ürünleri görmezden gelmek, aslında resmi ideolojinin istediği bir olaydır. Resmi ideoloji 70 yıldır Kürtçenin olmadığını, 300-500 kelimelik bir dil olduğunu, bu dilde hiçbir ürün vermenin mümkün olmadığını kabul ettirmeye çalışıyor. Şimdi böyle bir süreçte herhangi bir Kürt, örneğin bir roman yazmışsa, bir araştırma yazmışsa, bir tarih kitabı yazmışsa, bu çok önemli benim kanımca. Bunu görmezlikten gelmemek gerekir.

●● Dilerseniz şimdi başka bir konuya geçelim. Çekiç Güç’ü?..

● Körfez krizi sonrasında oluşan bir olgu. Kürtlerin bir başkaldırısı söz konusu oldu. Güney Kürdistan’daki başkaldırı Irak tarafından, devlet terörü ile bastırıldı. Daha sonra A.B.D. ve müttefikleri Kürtler için serbest bir bölge oluşturdu. Çekiç Güç ile ilgili düşüncelerimin iki boyutu var.

Birincisi, Kürdistan’ın sınırlarını daraltıyor. Kürdistan’ı ortak sömürge olarak kullanan dev-

-hatta Kürdistan’ı sömürge olarak kullanan ülkelerdeki halkları da etkilemeye başladı. Böyle bir düşünce ve eylem, bence Kürt halk kitleleri arasında yaygınlaşmalı, derinleşmeli, bu hareket boğulmamalı, bu hareketin yok olmasının önüne geçilmeli. Türk devleti bu hareketi boğmak için her türlü olanağı kullanıyor. Son üç-dört yıl önceki gibi, Kürtleri sınır bölgelerinde, sınır karakollarında ve gizli mekanlarda görüyorlardı. Günümüzde Ankara’da, Cumhurbaşkanlığı’nda, Başbakanlık’ta, Dışişleri Bakanlığı’nda sık sık, açık görüşmeler oluyor. Burada Türk Devleti’nin bir çıkarı var. T.C. görüştüğü bu Kürt hareketleri ve liderlerinden bir şey istiyor; istediği, PKK’nin kendi bölgelerinde üstlenmesine olanak vermemeleri. Bu da, sorunun ikinci boyutu... Bir tarafta bir ulusal kurtuluş eylemi ve düşüncesi var. İstiyorsunuz ki, ulusal kurtuluş eylemi ve düşüncesi boğulmasın, yalnız Kuzey Kürdistan’da değil, tüm Kürdistan’da bu gelişsin, derinleşsin, etkisini arttırsın. Bir yönden böyle...

Başka bir yönden, Kürdistan’ın alanları daraltılmaya çalışılıyor. Türkiye, İran, Irak ve Suriye’de çeşitli operasyonlarla, kararname ve yasalarla bu sınır küçültülüp, daraltılmak isteniyor. Bunun da önüne geçmek gerekiyor. İşte burada olgular birbirleriyle oldukça girift bir vaziyet gösteriyor. Böyle bir süreçte Çekiç Güç nerede duruyor? Çekiç Güç, PKK düşüncesinin düşmanlarından en önemlilerinden birisi. Yani Çe-

“Kürtlerin dünyasına yolculuk”

●●● ABD’de yayınlanan dünyaca ünlü “National Geographic” adlı dergi Ağustos sayısında, Kürtleri kendi devletine sahip olmayan 25 milyonluk nüfusuyla dünyanın en büyük etnik grubu olarak tanımladı.

Londra (ANK) • Yekîfî Gulbaran

ABD’DE YAYINLANAN DÜNYACA ÜNLÜ “National Geographic” adlı dergi Ağustos sayısının kapağına Kürtleri konu yaptı. Christopher Hitchens’in imzasıyla yayınlanan yazıda Kürt tarihi irdeleniyor ve günümüzde Kürtlerin içinde bulunduğu koşullar anlatılıyor. Ed Kashi’nin başarılı fotoğraflarıyla Güney ve Kuzey Kürdistan’daki gelişmeler aktarılıyor.

Kürtlerin dünyasına yolculuk

“Eğer İstanbul’dan Diyarbakır’a giden uçağa binersen hala aynı memlekettesin. Fakat Avrupa’yı terk edip Ortadoğu’ya, kürtlerin yaşadığı dünyaya gidersen.

Diyarbakır’da Kürt bayrağı ve bunu oluşturan renkler yasak. Asansörde çalışan çocuklar ve garsonlar Batı’dan gelenlere “Burası Türkiye değil, Kürdistan’dır. Burası da Kürdistan’ın başşehridir. Biz Türk değiliz, Kürdüz.” derler

Yazar Hitchens yazısına yukarıdaki tümcelerle başlıyor ve ayrıntılara girerek, Kürtlerin dünyasına yaptığı yolculukta gördüklerini ve duyumsadıklarını betimliyor.

En büyük etnik grup

Hitchens yazısına şöyle devam ediyor: “Kürtler 91’de Saddam’ın vahşice ezmesi karşısında Batı’nın sempatisini ancak o zaman kazanabildiler, ki, Kuveytlilerden daha çok ezildiler.

Kürdistan’da aylarca dolaştım ve çok eski olan bu tarihi nereye yerleştireceğimi anlamaya çalıştım.

25 Milyon Kürt Ortadoğu’ya, Avrupa’ya, Kuzey Amerika’ya ve Avustralya’ya kadar yayılmış. Bu durum onları dünyanın en büyük etnik gruplarından biri yapıyor, ki, devletsizdirler.”

Ne Türk, ne Arap, ne Fars...

“Kürtlerin eskiden göçebe olduğunu” şimdi ise çiftçilik yaptıklarını ve şehirlere göç ettiklerini kaydeden gazeteci, Kürtlerin çoğunluğunun sünni Müslüman olduğunu, çok azının alevi mezhebine, Yahudi ve Hristiyan dinlerine mensup olduklarına işaret ediyor.

“Kürt dilinin” de, Kürt ulusu gibi “bölgeler ve lehçeler bazında parçalandığına” dikkat çekilen yazıda “Fakat Kürtçe Türkçeden, Farsça’dan ve Arapça’dan farklıdır. Ne Türk, ne Arap, ne de Fars’tır. Ve kendi varoluşlarını bunun kanıtı olarak görürler. Böyle bir ulusal birlikleri de vardır.

2000 yıl önce buralara gelen gezginler Kürdistan’da yeşil ve mavimsi gözlü sarışın insanlar gördüklerini ve bu insanların savaşçı olduklarını söylemişlerdir. İsa’dan 400 yıl önce Yunanlılar Perslilerle girdikleri savaşta Karadeniz’e doğru çekilirken, Ksenophon, Karduki yolu boyunca dağda bulunan bu savaşçı insanların kendilerini çok hırpaladığını yazmıştı. Kürtlerle ilgili çalışan birçok akademisyen Ksenophon’un bu görüşlerini temel alıyor.”

Kürtler vergi topluyor

Çeşitli tarihi anekdotlardan sonra Christopher Hitchens sözü günümüze getiriyor ve Güney Kürdistan’a ilişkin gözlemlerini aktarıyor:

“Kuzey Irak’ta yaşayan 3 Milyon Kürt buraya ‘Özgür Kürdistan’ diyorlar. Saddam’ın etkinliğini yitirmesinden sonra Kürtler, en kalabalık ve en büyük bölgede otonomi oluşturdular. 15 bin mil kerelik bölgede Kürtler vergi topluyor, emir

veriyor, mahkeme kuruyor ve kendi parlamentoları bulunuyor. Bölgede KDP ve YNK hakim. Modern Kürt şehirleri, Irak işgal kuvvetleri tarafından dinamitlenmiş ve buldozerlerle tahrip edilmiş bir durumda, döküntüler içinde uzanıyorlar. Kürt direniş hareketi, Saddam rejiminin 1970’lerin ortalarından beri 4 bin köy ve kasabayı kökten yok ettiğini bu nedenle 100 bin kişinin yersiz yurtsuz kaldığını iddi ediyorlar. Halepçe katliamında 6 bin kişi öldürüldü. Saddam’ın fosfor bombası kullanması sonucu, aralarında çocukların da bulunduğu çok sayıda kişi görme duyusunu yitirdi.”

Barzani - Talabani ve birlik

National Geographic’teki yazıda Barzani ve Talabani’nin geçtiğimiz Mayıs ayı içerisinde Irak Kürdistan’ı liderliği için önemli bir yarışa girdiklerini anımsatarak, “Saddam’ın korkunç engellemelerine karşın Mayıs ayındaki seçimlerin başarıyla tamamlandığı belirtiliyor.

“Kürtler çok az, birlikte tek ses olurlar. Birlikte güçleri güçlü değil”, görüşü de vurgulanan yazıda yazar, buna örnek olarak KDP ve YNK’nin çeşitli zamanlarda, farklı tavırlar içine girmesini gösteriyor.

Barzani’nin Saddam’la kısıtlı bir otonomi anlaşmasını, Talabani’nin ise “daha fazla toprak alıp (36. paralel dışında kalan Kürt bölgeleri kastediliyor) daha fazla taviz koparma” görüşünde oldukları ifade ediliyor.

Sert ve romantik insanlar

Batı’da Kürtlerin sert ve romantik; komşuları (düşmanları kastediliyor) tarafından ise “en fazla parayı verene satılan” insanlar olarak algılandığı da belirtilen yazı şöyle devam ediyor:

“...1991 baharında özgür Kürdistan’a girdiğim de her tarafta aç ve problem vardı. Saddam’ın güçleri Güneyde kontrolü ele almaya çalışıyordu. Kuzeyde T.C. yetkilileri Türklerin bir ulus olduğunu ve Kürtlerin de kendilerinin bir parçası olduğunu iddia ediyorlardı.

Doğu’da, İran’daki Kürtler, Şah’ın döneminde ezildikleri gibi Mollaların yönetiminde de eziliyorlardı. Batı’da, Suriye’de Kürtlerin vatandaşlık hakları yok. Lübnan’da ve ondan ötede diaspora şeklinde yaşayanlar da var. Kürtler de diğer büyük azınlıklar gibi yokolmadı.”

Düşmanlarına ayakbağı..

Kürtleri parçalayan güçlerin bu halkı kendi önlerinde bir engel olarak gördüklerine dikkat çekilen yazıda, bu konuda, şunların altı çiziliyor:

“..Sabırsız ve gururlu güçler -ki bunların devletleri vardır- Kürtleri, yolları üzerinde ayak bağı olarak görürler. İran ve Türkiye dışarıya açılmak istiyor. Saddam, Büyük Babil’i kurmanın peşinde. Türkiye, Kürdistan’ı asimile etmede başarılı olursa, Batıya karşı bunu bir övünme meselesi yapacak. Kürtlerin çoğu sünni mezhebine mensup oldukları için, İran’ın şii yayılmacılığının önünde bir engeldir. Aynı şekilde değişik etnik ve dinsel gruplardan askeri bir ulus yaratmak isteyen Suriye’nin önünde de engeldir. Kürtlerin dediği gibi ‘Kürtlerin dostu yoktur!..’

Kadın - erkek ilişkileri

Sözkonusu yazıda Kürtlerdeki kadın-erkek ilişkileri de irdeleniyor ve bazı gözlemler aktarılıyor. Hitchens’in Diyarbakır’daki gözlemlerinden yola çıkarak yazdıkları şöyle:

“Diyarbakır’da cinslerin birbirine karışması, varolan kadın - erkek ilişkileri, bize, Kürdistan’da olduğumuzu hatırlattı, Ortadoğu’dan farklı olarak.. Çünkü diğer ortadoğu ülkelerinde bunu

●●● “Struggle of the Kurds - Kürtlerin Mücadelesi” başlığı ile 24 sayfalık inceleme yazısında, Kürtlerin sık sık güçlülerin ve saldırgan komşularının insafına kaldıkları vurgulanıyor.

görmek mümkün değildir.

Diyarbakır üzerinde uçak sesleri

Hitchens yazısına Diyarbakır’da sıradan bir örnek olarak sayılabilecek çarpıcı bir olayla devam ediyor:

“.. Türk uçaklarının sesleri gürlüyor şehrin üzerinde. Bu uçak sesleri yabancı bir gücü hatırlatıyor Diyarbakırlılara ve ‘Bunlar ne arıyor memleketimizde?’ diye soruyorlar. Bugünün Kürtleri kendilerini antik kültür ile modern kültür arasında sıkışmış buluyorlar.

Bir elçiliğin Türkiye’de verdiği bir ziyafette İranlı bir kadının yanına oturdum. Babası bankacı, kendisi de bir ABD’li ile evli. Kürtlerle ilgili duyduğumu “Çok ilginç.. Humeyni onlara çok kötü davrandı. Onlar da çok cesur karşılık verdi” dedi ve ardından şunu sordu: “Fakat onları çok ilkel bulmuyor musun?”

Kürtler katliamlarda çelikleştiler

1991’de Erbil’de Saddam ile Güney Kürdistan Cephesi arasında başlayan görüşmelere de değinilen yazıda, “BM raporlarında da Kürtlerin uğradığı kötü muamelelerin belirtildiği” ifade edilerek, Kürtlerin 88’den bu yana 100-300 bin arasında ölü ve kayıp verdiği kaydedildikten sonra “Kürtlerin koşullara adapte olduğu ve katliamlardan dolayı çelikleştiler” anlatılıyor, “Sınırdaki bekleyen Irak askerlerinin, koruma kaldırıldığı takdirde yeniden saldırıcaklarına” dikkat çekiliyor.

Devletsiz yaşayan en büyük etnik grup

Barzani ve Talabani’nin ABD’yi ziyaret ettikleri döneme denk düşen yazıda Hitchens devamlı şunları kaydediyor:

“..Kürtler asırlardır kendi devletlerine sahip olamadan yaşıyorlar, sık sık güçlülerin ve saldırgan komşularının insafına kalıyorlar. Mezopotamya’nın Kuzey doğusunda eski zamanlardan beri işgal altında, dağlarda, bayırlarda yaşıyorlar.

1. Dünya Savaşı sonrasında bölünüp paylaşılan Kürtlerin ülkesi Kürdistan zengin petrol ve su kaynaklarına sahip. Şimdi 25 Milyondan fazla nüfuslarıyla Kürtler, dünyada kendi devletlerine sahip olmayan tek ve en büyük etnik grup durumunda.

Saddam’a karşı başlattıkları başkaldırı başarıyla sonuçlanınca 2 Milyon Kürt Türkiye sınırına kaçmak zorunda kalmıştı. Maalesef Kürtlerin yaşadığı bölgeler üç modern milliyetçi devlet (Türkiye, Irak, İran) açısından stratejiktir. Bu üç milliyetçiliğin de ortak amacı bunları asimile edip yeni bir ulus yaratmaktır. Üçünün de ortak eğilimi petrol ve su bölgelerini diğerlerinden önce ele geçirmektir.”

Beyrut’ta “En alttaki Kürtler..”

Kürtlerin kendi aralarındaki çeşitlilikleri, benzerlikleri de yazının kapsamına girmiş.. Hitchens, bu kez okuyucuyu, Lübnan’daki Kürtlerin dünyasına götürüyor:

“..Kürtlerin ortak bir benzerlikleri var: hepsi hayatta kaldı ve sürgüne, ezgi altında kalmaya alıştı. Fakat aralarındaki çeşitliliği de bölgede farketmeye başlatım. Mesela Kudüs’te varlıklı bir Yahudi Kürdü var ki, barış içinde yaşar.

Beyrut’ta Kürtler en aşağısının en aşağısında yaşarlar, çok fakirdirler. Bu yüzyılın başından beri bu Kürt topluluk Lübnan’da yaşıyor ve kimlik kartlarından da anlaşılıyor ki vatandaş değiller.

Lübnan’daki Kürtler her zaman göçmen işçi statüsünde. Lübnan’daki Kürtler PKK’yi destek-

liyor..”

Wilson ve Bush

Hitchens Batılı devletlerin “Kürtlerin bir vatan istediğini anlamaktan uzak olduklarını” belirttiği yazıda, bu konudaki görüşlerini şu şekilde açıklıyor:

“..Tecribeli bir Kürt torunlarına şöyle demiş: İngiltere ve Fransa bize ihanet etti. İran çok söz verdi. Kürtler karşı tarafın topraklarında savaşırken Irak, Suriye ve Türkiye de öyle. Süper güçler de çok kez söz verdiler. Ama hiçbirini sözünü yerine getirmediler.

İsrail de bir süre Arap milliyetçiliğini zayıflatmak için Kürtlere destek verdi. 1. Dünya Savaşı’ndan sonra Willson otonomi için söz verdi. Kürtler geleneksel olarak adalet getirmesi için hep ABD’ye baktılar. Bush, Körfez Savaşı esnasında Kürtlere sempati gösterdi, ancak o da desteklemedi.”

PKK, Suriye’nin kumar fişi

Yazının 57. sayfasında Edi Kashi’nin, PKK’nin Bekaa Vadisi’ndeki Mahsum Korkmaz Akademisi’ndeki eğitim çalışmalarını yansıtan fotoğrafının altında şu ifade yer alıyor:

“PKK’yi destekleyen Suriye, Türkiye ile olan su alışverişinde PKK’yi kumar fişi olarak kullanıyor.”

Bekaa Vadisi’ne gidip Abdullah Öcalan’la da görüşen yazarın PKK ve Abdullah Öcalan’a ilişkin izlenim ve görüşleri özetle şöyle:

“..Bekaa Vadisi’nde kalan PKK Marksist-Leninist eğilimli ve Suriye, PKK’ye şemsiye oluyor. Türkiye de, kontrol altına alınmasını sağlayacak. Suriye bundan çok rahatsız, Suriye PKK’yi koruyarak, su sorununda ellerindeki Kürt kartını Türkiye’ye karşı oynuyor. PKK’nin tabanını oluşturanlar, uluslar oyununda ayak askerliği yaptıklarının farkında bile değiller. Apo ‘Biz feodal bir toplumuz. Liderlerimiz daima bize ihanet eder. Kültürel ve politik düzeyimiz çok düşüktür. Kürtler, Türklerin Ermenileri kesmesine yardım etti. Kürtler, böl ve yönet mantığının kurbanıdır. Her zaman kendileriyle kavga ettiler.”

Christopher Hitchens “PKK’nin Maoçu stili bir özeleştirisi seansına katıldığını, burada Milan adında bir militanın özeleştirisine tanık olduğumu” belirterek, A.Öcalan’la ilgili olarak da “Apo’nun lider görünüşü, yaratmak istediği güven verici imajı yaratamıyor.” diyor.

Ayrıca Almanya’nın Düsseldorf kentinde tutuklu 16 PKK’li, Berlin’de neo-nazilerin yabancılara ve Kürtlere karşı saldırıları, Diyarbakır’da PKK üyesi olduğu için yargılanan Yıldız Alpdöğün’ün ilişkin izlenimler de incelemede yer alıyor.

50 bin sözcüklük sözlük

Kürt dilinin Kurmanci, Sorani, Dimilki ve Gorani olmak üzere dörde ayrıldığı, ifade edilen yazıda “Bu da ortak bir Kürt kimliğinin yaratılmasına engeldir. Buna rağmen bütün Kürtler birbirini tanıyabilir” deniyor ve Paris Kürt Enstitüsü’nün 50 bin kelime bir Kürtçe Fransızca sözlüğü hazırlamakta olduğu duyuruluyor. ABD’de Kürt kütüphanesi ve müziğin, Kürtleri ayakta tutan önemli bir etken olduğuna işaret ediliyor.

Kolaylıkla usanan dostlar!..

Hitchens’in 24 sayfalık incelemesi şu tümcelerle sona eriyor:

“..Kürtler vatansız ve devletsizdirler. Güçlü, sabırsız düşmanları vardır. Ve kolaylıkla usanan dostları..” ●●●

KÜRT LİDERLER İLK KEZ BM GENEL SEKRETERİYLE YÜZ YÜZE GÖRÜŞTÜLER

Kürt liderlerden diplomasi atağı

●●● Mesud Barzani ve Celal Talabani Ağustos ayında ABD, Fransa, Almanya, İngiltere, Suriye ve Türkiye'de temaslarda bulundular. Liderler ayrıca BM Genel Sekreteri Butros Gali'yle de görüştüler.

●●● Güney Kürdistan'da Saddam'ın ablukası nedeniyle halkı zor bir kış beklerken, BM ve diğer uluslararası yardım kuruluşlarında Kürdistan için "S.O.S" alarmı verildi.

Londra • ANK

GÜNEY KÜRDİSTANLI LİDERLER Barzani ve Talabani Ağustos ayında ABD, Fransa, Almanya, İngiltere Suriye ve Türkiye'de diplomatik temaslarda bulundular. Yanlarında Iraklı Şii ve Sunni muhalif liderlerde olduğu halde ABD'ye giden Kürt liderler burada ABD Dışişleri Bakanı James Baker ile görüştüler. Talabani ve Barzani daha sonra New York'a giderek burada BM Genel Sekreteri Butros Gali'yle bir saate yakın bir görüşme yaptılar. Kürtlerin ilk kez bir BM Genel Sekreteriyle yüzyüze görüştükleri görüşmeden sonra Mısırlı Butros Gali, yaptığı açıklamada "Sizin sorununuzu biliyorum. Yardımcı olacağım" dedi.

Öte yandan Kürt ve Arap liderlerin Washington'daki temaslardan önce İngiltere, daha sonra ABD ve Fransa Saddam'a bir uyarı notası vererek Irak uçaklarının Şii'lerin yaşadığı 32. paralel üzerinde uçuşunu yasakladılar. Son zamanlarda Saddam'ın saldırılarına maruz kalan şii bölgeleri böylelikle koruma altına alındı. Öte yandan Saddam'da "ülke" de genel seferberlik ilan etti ve BM görevlilerini sınır dışı etmekle tehdit etti.

Talabani: Birlikte tavır koyalım

Talabani, Washington'a gitmeden önce Türkiye'de yaptığı açıklamada "ABD ve müttefikleri Irak'taki muhalefet güçleriyle birlikte davranmadıkları sürece, ablukaları askeri tavır pek önemli olmaz" dedi.

Talabani bu konuda şunları söyledi: "Sanırım Avrupalı ve Amerikalı uzmanlar Irak konusunda bir yanlışlığa düşmüşler. Irak toplumunu mahvettiler ama Saddam'ı güçlü bıraktılar. Saddam korkmuyor. Onun iktidardan uzaklaştırılması için tek yol, Irak muhalif güçleriyle dayanışma içinde yapılacak koordineli bir askeri vuruştur."

Talabani, Saddam'ın ordularını Kürt sınırına yığdığını ve Kürtleri 9 aydır abluka altında tuttuğunu ifade ederek şöyle devam etti:

"Bu, BM'nin güçlerine yapılacak saldırılarla ilintilidir. Sanıyorum Irak, Kürdistanı güçlerle müttefikler arasında geliştirecek herhangi bir dayanışma ya da koordinasyondan çok korkuyor ve aynı zamanda Kürtleri Bağdat'a dönmeye mecbur etmek için üzerlerindeki baskıyı artırıyor."

Talabani'nin "Türkiye'yle birleşme" konusunda söyledikleri Türk basınında çarpık bir şekilde yer alırken, "The Independent" haberi şöyle duyurdu:

"Hatta Talabani, Irak Kürdistanı'nın Türkiye ile fiziksel birleşmesinin bile gerekliliği üzerine konuştu. Demirel'le konuşmasında İngiltere'nin Türkiye'den Irak'a transferini gerçekleştirdiği Musul vilayeti sorununu gündeme getirdi. 'Demirel sadece güldü... Fakat bu tartışılmalı...'

Talabani, 'Irak 1926 ve 1932'de hazırlanmış Kürtlere karşı tüm yükümlülükleri taciz etti' dedi. Gazeteye göre Talabani daha sonra şunları söyledi:

"Türkiye'yi ideal bulmuyorum. Onu Irak ve İran'a karşı göreceli ele alıyorum. Burda konuşabilir ve bağırabilirsiniz. Demokratik bir işleyiş var."

(...) Umuyorum dünya bize özel bir şekilde davranacak. Ben kişisel olarak Kürt yönetim işleriyle BM'nin ilgilenmesini tercih ederim, Bağdat aracılığıyla değil. Çünkü bu her zaman problem

C. Talabani ve M. Barzani'yi zor günler bekliyor. Güney Kürdistan, kış aylarında açlıkla boğazlaşacak! Foto: S.Hagberg

yaratacaktır. ABD yönetimi ilk kez bizi kabul ediyor. Amerika'nın pozisyonunda ileri doğru bir gelişme sözkonusu."

Öte yandan Mesud Barzani, Talabani'nin 'Türkiye'yle birleşme' konusundaki açıklaması hakkında kendisine Londra'da yöneltilen sorulara karşılık "yorum yok" dedi.

Diğer temaslar

Kürt liderler ABD dönüşü İngiltere'de de temaslarda bulundular, ardından Paris'te başkan Mitterand'la görüştüler. Daha sonra Mesud Barzani Şam'da Hafız Esad ile, Talabani de Almanya'da Dışişleri Bakanı Klaus Ginkel'le görüştüler.

BM ve yardım kuruluşlarından "S.O.S"

Kış yaklaşırken Güney Kürdistan'da kitleler Saddam'ın ablukası yüzünden yeni bir kıyımla karşı karşıyalar. Bölgede bulunan BM görevlileri ve uluslararası yardım kuruluşları bu konuda uluslararası kamuoyunu sürekli uyarıyorlar. "Save The Children Found" yetkililerinden Simon Morrison "Türkiye ve Bağdat yoluyla gelen yardım bloke ediliyor" diyerek dünyayı uyardı ve şöyle dedi:

"Bu durum, Kürtleri, yiyeceksiz, yakıtsız bıraktı ve onları gelecek kış karşısında kötü ve zor duruma soktu. Henüz yiyecek var, bazı malzemeler de kaçak yollardan İran sınırından geliyor. Ancak un ve tahıl bulmak imkansız. Saddam'ın uyguladığı ekonomik abluka giderek daha da kötü oluyor. Irak Sağlık Bakanlığı bütün ilaç maddelerinin ulaşımını durdurma tehdidinde bulunuyor."

Öte yandan "Guardian" gazetesi de "Müttefik askerler çekildikten bir yıl sonra, dıştan gelen yardımların kurumaya yüz tuttuğunu" duyurdu.

Sözkonusu gazeteye bir açıklama yapan bir yardım görevlisi şöyle konuştu:

"İnsancıl bir kriz şu anda yoktur. Fakat Irak Kürtleri problemlerini kendi başlarına çözemez. Yeterli derecede gelişme sağlanamadı. Eğer şu anda harekete geçmezsek bu senenin sonunda yeni acil bir durum ortaya çıkabilir."

Bu arada BM'nin Güney Kürdistan'daki çalışma süresi önümüzdeki Haziran ayında sona erecek. Ancak bu henüz yenilenmedi. BM Acil Yardım Koordinatörü Jan Eliasson yaptığı açıklamada bu konuda Bağdat ile olan görüşmeler devam edileceğini bildirdi.

Bağdat engelliyor

Bağdat yönetimi, G.Kürdistan'da bulunan BM görevlilerine sürekli zorluk çıkararak çalışmaların aksamasına neden oluyor. Elde edilen bilgi-

lerden öğrenildiğine göre Bağdat, BM görevlilerine vize vermiyor. Bu nedenle de BM görevlilerinin sayısı 160'a düşmüş bulunuyor. Çünkü her görevli gittikten sonra yerine yenisinin gelmesine Irak yönetimi izin vermiyor.

Diğer olumsuz bir gelişme de yardım görevlilerine ve güvenlik görevlilerine yapılan saldırıların sürüyor olması. Bir süre önce yapılan bombalı saldırı sonucu bir BM görevlisi ağır yaralandı, Fransız yardım kuruluşunda çalışan bir Sudanlı işçi de yaralandı. Bu arada Fuji adalarından olan bir BM askeri de kişisel bir kavgada öldürüldü.

Kısacası Kürtler bir yandan PKK'nin yarattığı kaosla, diğer yandan açlıkla ve düşmanlarıyla başbaşa olacakları yeni bir kışa hazırlanıyorlar.

★★★

Hevgirtin - PDK kuruldu

□□□ Ekim 1992 tarihli bir bildiri ile Hevgirtin - PDK'nın kurulduğu açıklandı.

Stockholm □ ANK / Yapılan açıklamaya göre, Birlik Kogresi'nde bir araya gelen Kurdistan Demokrat Partisi, Ala Rızgari Birlik Platformu, Ulusal Birlik Platformu (Bergeh), Rızgari'den ayrılan grup ve bazı bağımsız kadrolar Hevgirtin - Partiya Demokrat a Kurdistan (Hevgirtin - PDK) isimli yeni bir parti kurdular.

Bildiride ayrıca "Türk devleti, Kürt halkının tüm ulusal demokratik haklarını olduğu gibi, politik örgütlenme hakkını da engellediği için, partimiz illegal örgütlenmeyi esas almıştır. Ancak, partimiz açık, yasal ve demokratik çalışmaların tüm biçimlerini de, azami düzeyde hayata geçirmeyi amaç edinmiştir" deniliyor. "Kurdistan'ın Türk devleti egemenliği altındaki parçasında" mücadele edileceği belirtildikten sonra, "Ulusumuzun kaderini özgürce belirleme koşullarını sağlamak", "Çoğulcu, demokratik bir düzen kurmak" hedefleri için mücadele edileceği vurgulanmaktadır.

Bildiride ayrıca, Hevgirtin - PDK'nın kuruluşunun, ulusal demokratik güçlerin toparlanmasında önemli bir başlangıç olduğu söylenmektedir.

★★★

yolumuz kapanıyor...

Ambargoyu nasıl değerlendiriyorsunuz? Habur kapısının kapanmasını hükümet olarak nasıl değerlendiriyorsunuz?

Bizce oldukça kötü bir uygulamadır. Biz Türkiye'ye bir heyet göndererek, Türk yetkilileri ile görüş-

Irak çerçevesi içinde olması gerektiği düşüncesindeyiz. Ancak, Irak'ın bütünlüğü içinde ilişkinin biçimi nasıl olmalı? Otonomi, sorunumuzun çözümünü sağlamıyor. Bundan dolayı daha ileri ve çözümü sağlayıcı bir alternatif üzerinde durulmalı. Irak Kürdistanı'ndaki bütün siyasi

Eyaleti İçişleri Bakanı gönderilen malzemelerle gelmişti. Türk sorumluları ile görüşü. Bu iddianın gerçeğe ilişkisi yoktu. Büyük su borularını top sanmışlar.

Piyasada sarraflar (döviz alım-satımcıları) var, banka hizmetleri borsa ilişkilerinin düzenlenmesi ko-

ıye ile anlaşmaya çalışıyoruz. Zaxo'da Yurtdışı postalarını toplayıp, Türkiye üzerinden Avrupa ve dünya ulaştırmayı, gelen postayı oradan Kürdistan'a dağıtmayı düşünüyoruz.

Bu hazırlıklar kaç ayda tamamlanabilir?
 Bu sorunun çözümü Türk hü-

rite oluşturmak çok zordu. Bu oluşturuldu. Parlamento oluştu. Hükümet kuruldu. Bakanlıklar kuruluşlarını gerçekleştiriyor. Polis teşkilatı kuruldu. Mahkemeler çalışmaya başladı. Bunlar başarılı adımlardır.

Sorumuz, ekonomik sorundur. Ekonomide önümüzde koyduğumuz bazı hedefleri gerçekleştirebilirsek çok başarılı sayılırız.

Ekonomik sorunun yanında, akaryakıt konusunda büyük bir problemle karşı karşıyayız. Çözümü gücümüzü aşiyor. Çünkü hepsi hükümetin elindedir. Ve hükümet akaryakıtı Kürdistan'a karşı bir silah olarak kullanıyor.

Irak hükümetinin dondurulan paraları çözülüp bir bölümü Kürdistan hükümetine verilmez ise, Hükümetiniz Kürdistan'ın kaynakları ve imkanları ile ekonomik sorunları ne derecede çözebilir?

Ekonomik durumun iyileştirilebilmesi için bize en az bir yıllık bir süre gerekiyor.

Hükümetinizin ve Kürdistan'ın geleceğini nasıl değerlendiriyorsunuz? Bölge ve uluslararası ilişkiler düzeyinde...

Kürdistan'ın geleceğini bu günkü koşullarda Irak'ın bütünlüğü içinde görüyoruz. Irak değişikliğe gebe. Irak'ta olacak her değişiklik Kürdistan'ın konumu ve rolü temeldir. Irak'taki her değişiklikten olumlu düzeyde yararlanacakların başında Kürtler geliyor.

Bugünkü durumdan daha kötü olmayacak mı?

Hayır, kesinlikle. Saddam'ın kalmayacağı her değişiklikte Kürtlerin durumu bugünkünden çok daha iyi olacaktır. Bundan sonra Kürtlerle Irak hükümeti arasındaki ilişki Federal bir temelde olacaktır.

Sayın Başbakan Avrupa'da yarım milyona yakın Kürt yaşıyor. Gazetemiz Kürdistan Press büyük ölçüde Avrupa'daki Kürtler arasında okunuyor, az miktarda da Türkiye'ye ulaşıyor. Hükümetinizin Avrupa'daki Kürtlerden isteği nedir? Avrupa Kürtleri ne yapabilirler?

Avrupa'daki Kürtler, Kürdistan'a birkaç şekilde yardımcı olabilirler. Ticaretle uğraşanlar Kürdistan'a yatırım yapabilirler. Bir iki kişi girişimde bulunuyorsa bir kaç kişi birleşerek şirketler kurup, gelip yatırım yapabilirler.

Üniversitelerimiz var. Üniversitelerimizi, hükümetin sınırlı olanakları ile eğitim - öğretim yapılacak duruma getirdik. Dört vilayette tek üniversite var. Hewlêr Üniversitesi 7 Fakültesi ile bu yıl eğitime açılacak. İki gün önce Süleymaniye Üniversitesi'ni de öğretime açmayı kararlaştırdık. Süleymaniye Üniversitesinin 150 civarındaki öğrencisi bu yıl Hewlêr Üniversitesi'nde eğitime başlayacak, sadece üniversitenin idari personeli Süleymaniye'de çalışacak.

Bu öğrencilerin Hewlêr'de eğitime başlaması araç - gereç yetersizliği ile öğretim görevlisi sıkıntısından kaynaklanıyor.

Diyelim, İsveç gibi bir ülkedeki Kürtler hiç olmazsa Süleymaniye ve Selahaddin (Hewlêr) üniversitelerinin giderlerini, araç-gereçlerini karşılayabilirlerse bu büyük bir hizmet olur.

Sayın Başbakan sorularımızı cevaplamak için bize zaman ayırdığınızdan dolayı teşekkür ediyoruz. Eklemek istediğiniz bir konu varsa buyurun.

Ben çok teşekkür ederim. Buraya kadar hoş geldiniz. Gazetenizin yurtdışında önemli bir ihtiyaca cevap verdiğini biliyoruz. Kürdistan haberlerinin sizlere hızlı bir şekilde ulaşmasını ve kamuoyuna iletilmesini umarım. Sizin bu geziniz ve Kürdistan'daki gelişmeleri kamuoyuna yansıtmanız olumlu bir hizmettir. Tekrarlamak istiyorum: Süleymaniye ve Hewlêr üniversitelerinin sorunları için bir komite oluşturulabilirse büyük bir hizmet olur. Bazı hizmetler var ki kaybolmaz...

10/09/1992
Başbakanlık - Hewlêr

Başbakan Mahsum: "Biz, bütün Kürtlerin, Kürdistan'daki bu yeni tecrübemize destek olmalarını bekliyoruz."

Foto: ANK

şüp, yolun açılmasını istedik. Ancak ne yazık ki, PKK kendisi açıklama yaparak, kendilerinin Irak Kürdistanı'nın yolunu kapattıklarını ilan ettiler. Bu çok kötü bir tavır idi. Biz, PKK'dan "Biz yolu kapattık. Irak'a bir şey gitmesine müsaade etmiyoruz." demesini beklerdik. Çünkü, Irak hükümeti Kürt milletine düşmandır. Ama onlar, "Biz Irak Kürdistan'ına bir şey gitmesine müsaade etmiyoruz" dediler. Bizce bu tavır hoş olmayan bir tavrıdır.

Bu uygulamanın arkasında sizce hangi güç vardı?

PKK kendisi ilan etti. PKK'nın yaptığı ile Irak hükümetinin siyaseti çakışıyor. Çünkü Irak hükümeti, Türkiye'ye, hudut güvenliğini ancak Irak hükümetinin sağlayabileceğini ispatlamaya çalışıyor. Böyle olunca Türk hükümeti Bağdat'la sınır güvenliğini sağlamak için anlaşmak zorunda kalacak. Bu uygulamanın arkasında yatan düşünce buydu.

Ayrıca Irak Kürdistanı'nda biz yeni bir deneyiz. Bizim bütün Kürdistanlı siyasi güçlerden beklediğimiz: bu yeni deneyin, tecrübenin yaşatılması ve başarılı olması için hükümetimizle dayanışma içinde olmalarıdır.

Suriye ve İran'la komşuluk ilişkileriniz, sınır güvenliği durumu nasıl?

İlişkilerimiz normaldir. Suriye ile olan sınırımızda ticari, ekonomik bir ilişki, alış-veriş yoktur. Sadece basit bir gidış-geliş ilişkimiz var.

İran'la ilişkiler de ne iyi ne de kötü sayılır.

Kürdistan hükümetinin denetlediği bölgelerde Irak hükümetinin denetimi altında olan bölgelerde sınır ilişkileri ve güvenliğinin durumu nasıl? Yani Irak - Kürdistan sınır ilişkileri..?

Irak hükümetinin denetimi altında bulunan Kürt bölgelerinde durum çok kötü. Irak hükümeti Kürtlere karşı düşmanca uygulamalar içinde. Kürdistan Hükümeti'nin denetlediği Kürt toprakları ile Irak askerlerinin bulunduğu yerler boydan boya bir cephedir.

Üç gün önce Kürdistan Parlamentosunda Kürdistan'a Federasyon sorunu tartışıldı. Bu tartışma bölgede nasıl bir etki yarattı? Bağdat hükümetinin tepkisi ile komşu devletler Türkiye, İran, Suriye'nin tepkileri ne oldu?

Irak Kürdistanı'ndaki her faaliyet, her gelişme, her yeni adımın

çevrelerin ortak düşüncesi Federal bir yapı yönünde adım atmaktır.

Hükümetimizin kurulmasından sonra Bakanlar Kurulu adına yaptığımız açıklamalarda "Federal" kavramını dile getirmemekle birlikte, muhtevada "Federasyona" denk düşen bir ifade kullandık. Bu temel üzerinde hükümetimiz oluştu. Bundan dolayı "Bakanlar Kurulu" (Encümeni Weziran) "Herêm-iqlim" gibi federal bir yapıya denk düşen ifade ve kavramları kullandık.

Federasyon konusunun mecliste gündemleşmesi ve bu yönde adımlar atılmasına karşı Suriye, İran ve Türkiye'nin yaklaşımları nasıl oldu?

Bugüne kadar sözkonusu devletlerden resimi bir yaklaşım gelmiş değil.

Ancak önemli olan şudur: Bu devletlerin tümü Irak'ın birliğine önem veriyor. Irak'ın parçalanmasını istemiyorlar. Federal yapı da parçalanmayı, bölünmeyi getirmiyor. Fakat resmi tavır olarak ne onayladıklarını, ne de karşı olduklarını açıklamış değiller.

Hükümetinizin, Birleşmiş Milletler, bağlı kurumları ve koalisyon (Mütefik) güçleri ile ilişkileri nasıl yürütüyor?

Birleşmiş Milletler ile ilişkilerimiz var, ancak resmi bağımız yok. Bu güne kadar BM'ye üye olma hakkına kavuşmuş değiliz. Bu yönde bir talebimiz de olmuş değil. Olsa da şimdilik gerçekleşemez. Ancak, BM ile ilişkilerimiz var. Sorunlarla karşılaştığımızda Genel Sekreter'e doğrudan yazılı başvuruyoruz.

Hükümetinizin BM ile resmi ilişkileri yok, temaslarınız var. BM sizinle hangi yolla ilişkilerini sürdürüyor?

BM Temsilcileri vasıtasıyla bizimle ilişki sürdürüyor. Temsilcilikleri Zaxo'da bulunuyor.

Koalisyon güçlerinin 6 ayda bir uzatılan görev süresi 12. ayda sona eriyor. Sizce bu süre yeniden uzatılabilir mi?

Bence süre yenilenir.

Bir süre önce, Avrupalardan Irak Kürdistan'ına gelen yardımlar içinde askeri askeri malzemeler bulunduğu yönünde Türk basınında haberler yayınlandı. Bu haberlerin doğruluk derecesi nedir?

Gerçekle hiç bir ilişkisi olmayan bir idda idi. Almanya'dan gönderilen bazı yardımlar için bu iddialar ortaya atıldı. Aşağı Saksonya

nusunda hükümetin bir hazırlığı var mı?

Bakanlar kurulu bir hafta önce yaptığı toplantıda bu konuyu görüştü. Sonuçta, sarrafların çalışmaları, banka hizmetleri için kararlara varıldı. Bazı sarrafların resmi dükkanlar açmaları kararlaştırıldı. Sarraflar günlük kur üzerinden işlem yapacaklar. Sabit bir fiat üzerinden değil. Pazar'da günlük kur neyse o esas alınacak. Çünkü bizim ekono-

kümetinin tavrına bağlı.

Posta, telefon, telgraf hizmetlerinde çalışan personelin ücretlerini Kürdistan hükümeti mi ödüyor?

Evet. Hükümetimiz ödüyor.

Kürdistan'la yurtdışı arasında uluslararası sivil hava taşımacılığı için hükümetinizin bir planı veya girişimi var mı? Bu aynı zamanda Avrupada yaşayan onbinlerce Kürdün sorunu ve talebidir de. Kürdistan'a gelmek isteyen, ancak Türkiye, İran,

●● Irak değişikliğe gebe Irak'ta meydana gelecek her değişiklikten olumlu yönde etkilenecek Kürtlerdir Irak'ta bugün Kürdistan'ın rolü temeldir

mik anlayışımız serbest pazar ekonomisidir.

Bugün Kürdistan'da şehirlerarası telefon yok. Posta yok. Avrupa'dan birşey postalanmak istense postalanmıyor. Posta, telgraf, telefon işlerini çözmek için hükümetiniz ne yapmayı düşünüyor?

Şimdi Kürdistan'da posta çalışıyor. Bütün şehirler arasında posta çalışıyor.

Nasıl, Irak pulu mu kullanıyorsunuz?

Irak pulu kullanılıyor. Elimizde üç ay yetecek kadar eski Irak pulu bulunuyor. Hükümet yeni pul basma hazırlığını içinde. Basılacak pullar için bazı örnekler de elimizdedir. Hükümet pul örneklerini seçip, basmak için bir komiteyi de görevlendirmiş bulunuyor. Bildiğimiz gibi damga pulu ve posta pulu olarak iki ayrı pula ihtiyaç var. Bu her ikisi de düzenleniyor.

Telefonlar, Hewlêr - Koysancaq hattı çalışıyor. Koysancaq - Süleymaniye hattının da yapımı sürüyor. Ancak esas sorun Hewlêr - Dihok hattıdır. Bazı cihazlar elimizde yok. Dışardan talepte bulunuyoruz, Irak üzerinde ambargo olduğu için satın alamıyoruz. Irak'a uygulanan ambargo, Kürdistan'a da uygulanmış oluyor. Bazı cihazların alımı için girişimde bulunuldu, onaylanırsa, satın alacağız.

Yurtdışı posta hizmetleri için Türk-

Suriye ve Irak yolunu kullanamayan veya kullanmak isteyen Kürtlerin ve diğer yabancıların Kürdistan'a geliş gidişlerinde kolaylık açısından da gerekli olan böyle bir talep için hazırlığınız var mı?

Şimdiye kadar böyle bir planımız veya hazırlığımız olmadı.

Düşünüyor musunuz?

İmkanlarımız yok. Hewlêr'e yakın Herir'de ve Dihok'a yakın Bamernê'de iki havaalanımız var. Her iki alanın da bir çok teknik donanım ve uçuş kulesine ihtiyacı var. Ayrıca uluslararası bağlantılar gerekli. Bunun dışında İran, Türkiye, Suriye veya Irak'tan onay almak lazım. Bu güne kadar bu sorunu ele almış değiliz.

Hükümetinizin kuruluşundan bu yana geçen sürede yaptığınız icraatı değerlendirecek olursanız ne ölçüde başarılı oldunuz? Yakın dönemde Irak Kürdistanı'nın ve hükümetin geleceği nasıl olabilir?

İçinde bulunduğumuz bütün büyük sorunları gözönüne alırsak, % 50 başarılı olduğumuzu söyleye bilirim. Ancak diğer ülkelerle kıyasalayacak olursak veya dışarıdan başka ölçülerle bakacak olursak; başarımız % 1'dir. Ama kendi koşullarımız içinde değerlendirecek olursak, % 50 başarılı olduğumuzu abartmadan söyleyebiliriz.

Bütün büyük alt - üst oluşlardan sonra Kürdistan'da merkezi bir oto-

Federatif Kürdistan'a

doğru

□□□ Hükümet programımız Kürdistan'ın federal yapısını temel alıyor. Ekonomik sorunların çözümü programımızın en önemli yanını oluşturuyor. Kısa sürede çözmemiz gereken sorunların başında, idari örgütlenme ile güvenlik örgütlenmesini tamamlamak duruyor. Valiler tayin edildi, bazı kaymakamlar da atandı. Polis teşkilatı kuruldu. Düzenli orduya geçiş için çalışmalar sürüyor.

•••Güney Kürdistan'da Kürtler devletleşiyor. Bu, BM'nin şemsiyesi altında veya Müttefik'lerin koruması altında da olsa, birilerini çok rahatsız etse de böyle...

Güney'de Kürtler devletleşmenin sorunları ile cebelleşirken, bir yandan da tahrip olan bir ülkenin ekonomisini, güvenliğini ve yönetimini oturtmaya çalışıyorlar.

Kurdistan Press muhabirleri Güney Kürdistan'daki genel durumu gözlemleyip, bazı kabine üyeleri ile görüşmeler yaparak, okuyucunun Güney'le ilgili çok etraflı olmasa da genel bir kanı edinebileceği bir çalışma gerçekleştirdiler. Bu çalışmanın bir parçası olan Başbakan Dr. Fuad Mahsum görüşmesini bu sayıda okuyucularımıza sunuyoruz. Diğer bakanlar ve halkla yapılan görüşmeleri özel bir sayıda veya gelecek sayılarda okuyuculara sunmayı düşünüyoruz. Kürdistan Hükümeti Başbakanı Dr. Fuad Mahsum **Kurdistan Press**'in sorularını şöyle cevapladı:

★

□ *Sayın Mahsum Hükümetinizin programı hususunda bilgi verebilir misiniz.*

□□ Programımız parlamentoya sunuldu, kabul gördü. Kabul edilen programımızı gerçekleştirmeye çalışıyoruz. Programımız, Kürdistan'ın Federal yapısını temel alıyor.

Programımızda ekonomik sorunların çözümü en önemli yanı teşkil ediyor. Kürdistan ekonomisi tahrip olmuş durumda.

Biz, programımızın uzun vadeli, örneğin 5-6 yıllık bir program olduğunu söyleyemeyiz. Programımız bu yıl başına kadar olan süreyi kapsıyor. Programımız temel olarak halkın, ücretlilerin, dar gelirli olanların sorunlarını çözmeyi hedefliyor.

Hükümet dairelerinde çalışan işçi ve memurların ücretlerinin ödenmesi bu kısa vadeli programımızın en önemli yanını oluşturuyor.

Programımızın ekonomik yönünden başka bir de idari yönü var. İntifada'dan sonra dağılan ve yok olan idari teşkilatı yeniden oluşturmaya çalışıyoruz. Valiler tayin edildi. Bu günlerde kaymakam tayinleri ile uğraşyoruz. Onu da tamamladıktan sonra, Nahiye Müdürlerini atamaya başlayacağız.

Ayrıca Polis teşkilatının kurulması ve kısmen polise devredilmiş olan asayiş görevinin tamamen peşmergeden alınıp, polise devredilmesi ile meşgulüz. Bu sorun, çözmemiz gereken önemli sorunlardan biri. İntifadadan sonra Bağdat hükümeti ile bazı odakların halkın arasında asayiş bozacak girişimlerinin önünün alınması açısından da önemli bir konu.

Kısaca programımız Ekonomik, idari ve güvenlik alanındaki var olan sorunların çözümünü üzerine kurulu bulunuyor.

□ *Ekonomik sorunların çözümü için programınız neyi öneriyor? Ekono-*

Başbakan Dr. Fuad Mahsum, aynı zamanda Felsefe Doktoru

mik durumun iyileştirilmesi görevi nasıl başarılacak?

□□ Kürdistan'da var olan Fabrikaların yeniden üretim yapacak duruma getirilmesi gerekiyor. Bunlardan Süleymaniye Çimento Fabrikası ile Sigara Fabrikası üretime başladı. Kürdistan Hükümetine ait tarıma elverişli geniş araziler var, bunların çiftçilere kiralanarak gelir temin edilmesi, hükümete ait binaların kiralarının toplanması, Rûsum vergisi alınması, Gümrük gelirlerinin toplanması halinde, ekonomik durum iyileşebilir.

□ *Hükümetinizin bütçesi var mı?*

□□ Bugünlerde bütçeyi oluşturmakla meşgulüz.

□ *Son dönemlerde yurtdışında, Kürdistan'da ve Irak'ta Bağdat hükümetinin dünya bankalarında dondurulmuş olan paralarının bir kısmının hükümetinize verilmesi yönünde söylentiler dolaşıyor. Böyle bir durum söz konusu mu?*

□□ Biz talepte bulunduk. Ancak bu güne kadar bir sonuç alılabilmiz değiliz.

□ *Yani sonuç almadınız?*

□□ Kesin sonuç alamadık diyemem, bu güne kadar bir sonuç almış değiliz.

□ *Hükümet, hükümete bağlı bakanlıklar ile alt teşkilatlarının kuruluş çalışmaları sırasında ne tür sorunlar ve zorluklarla karşılaşyorsunuz?*

□□ Temel sorun eski memurlardan kaynaklanıyor. Eski rejim döneminde memurluk yapanların çoğu Baas'çı ve bunlar işlerin yürütmesini engelliyorlar.

□ *Hükümet çalışmalarını sabotemi ediyorlar?*

□□ Bize sorun çıkarıyorlar. Örneğin bir yere aynı günde ulaşması gereken bir yazıyı bir hafta engelliyorlar. İşleri yavaşlatıp, engellemeye çalışıyorlar, bunlar da az değil, sayıları oldukça yüksek. Bunları tesbit edip idari ve bürokratik mekanizmaları temizlemeye çalışıyoruz. Bu da zaman sorunu.

□ *Bakanlık teşkilatlarının oluşturulması hangi aşamada? Kaç bakanlığın kuruluş kanunu çıkarıldı ve kanuna göre teşkilatlanmaya başlandı?*

□□ Hükümetimizin 15 bakanlığı var. Bazı bakanlıklar tamamlanmış değil, çünkü bazı bakanlıklar yeni oluşturuldu. Yani bizim oluşturduğumuz bazı bakanlıklar ve onlara ait alt kuruluşlar eskiden Bağdat hükümetine bağlı olarak çalışmış. Bundan dolayı zamana ihtiyaç var. Özellikle Peşmerge İşleri Bakanlığı. Özellikle böyle bir bakanlık yoktu. Bu bakanlığın görevi peşmerge güçlerini birleştirip, düzenli bir ordu oluşturmaktır.

□ *Peşmerge Bakanlığı kuruluş kanunu çıktı mı?*

□□ Kanun teklifi hazır, bazı yanlarının tamamlanması gerekiyor. Bu bakanlığın teşkilatlanması zaman alacak. Çünkü bütün peşmerge güçlerini birleştirmek gerekiyor, her peşmerge de bir partiye bağlı. Bundan dolayı siyasi partilerin kendi aralarında uzlaşmaları gerekiyor. Peşmerge gücü bulunan siyasi partilerle peşmergenin birleştirilip, düzenli orduya geçilmesi görüşmeleri sürüyor.

□ *Bu bakanlığın örgütlenmesi işi bir program dahilinde mi sürüyor, yaklaşık ne kadar zaman alabilir? Yani*

Dr. Fuad Mahsum kimdir?

1938'de Koş'da dünyaya geldi. İlk ve orta öğrenimini Koş'da yaptı. Mısır'da Şeriat yasa eğitimi gördü. El Ezher Üniversitesi'nde Felsefe üzerine master yaptı. 1974 yılında doktora tezini vererek, Felsefe Doktoru oldu.

Üç yıl Basra Üniversitesi'nde öğretim üyeliği yaptı.

Siyasi çalışmalara 1958 yılında öğrenci olarak gittiği Mısır'da Kürt öğrenci örgütü içinde yer alarak başladı. 1966'da Mısır'da İktisat Fakültesi'ne üye oldu.

1969'da Basra'da öğretim üyeliği yaptığı sırada KDP'nin Basra Örgütü sorumluluğu görevini yürüttü. 11 Mart 1970 Otonomi Anlaşması imzalandığında Basra'da KDP temsilcisi oldu.

1973'de Güney Kürdistan ihtilalinin Kahire Temsilciliği görevine getirildi. 1975'de Güney Kürdistan ihtilali'nin yenilgiye uğramasından sonra, Celal Talabani ve beş arkadaşısı ile birlikte Kürdistan Yurtseverler Birliği (YNK) nin kurucuları arasında yer aldı. YNK'nin kuruluşundan beri YNK Polit Büro üyesi olarak görev yaptı.

1961-1968 yılları arasında Kahire'de yayın yapan "Denge Radyoya Kürdi" (Kürtlerin Sesi Radyosunda) spikerlik yaptı.

Evlî ve 5 çocuğu olan Dr. Fuad Mahsum, arapça, farsça ve az derecede İngilizce biliyor.

•••

siyasi partilerin silahsızlandırılması ne kadar zaman alabilir?

□□ Bu konuda bir süre veremiyorum. Ancak bu görev yaklaşık olarak yılbaşına kadar tamamlanabilir.

□ *Bugün Kürdistan'da bir hükümet oluşmuş bulunuyor, diğer yandan Mesut Barzani, Celal Talabani gibi siyasi liderler var. Bu siyasi liderlerle hükümet arasında nasıl bir ilişki var?*

□□ Seçilen parlamento ve oluşan hükümetimizin esas güçleri YNK ile KDP'dir. Hükümetimiz bir koalisyon hükümetidir. Sayın Barzani ile Talabani şu anda şahıs olarak parlamento veya hükümet üyesi değildir. Ancak parlamento ve hükümeti oluşturan siyasi partilerin liderleridir. Bu iki lider ile hükümetimiz arasında sürekli bir işbirliği var. Her iki liderin görüşleri hükümetimiz için oldukça önemlidir. Yasal veya hiyerarşik bir ilişkiden söz edilecek olursa, böyle bir ilişki yok. Eğer seçimler yapılır, bunlardan biri Ulusal Liderliğe seçilirse, o zaman hükümetimizle, seçilmiş olan lider arasında yasal bir ilişki kurulmuş olur. Şimdilik bu konuda, "efendim ilişkinin yasal bir biçimi yoktur" biçimindeki şekli meseleler üzerinde durmuyoruz.

□ *Kürdistan Hükümeti'nin Başbakanı olarak neden dış ilişkilerle doğrudan girmiyorsunuz da Sayın Barzani, Talabani veya diğer siyasi temsilciler dış ilişkileri sürdürüyorlar? Bu bir paradoks değil mi?*

□□ Hükümetimizde İnsani Yardım ve Dışişlikler Bakanlığı var. Bu bakanlığımız dışişliklerden sorumlu olan bakanlıktır. Bakanlığımız ve bakanımız yenidir, bakanlığımızın teşkilatlanması tamamlanmış değil, bu bir.

İkincisi; Yurt dışında bürolar açmak çok büyük bir külfet... Sayın Talabani, Barzani ve diğer siyasi temsilcilerin yurtdışında yaptıkları görüşmeler ve geliştirdikleri ilişkiler Irak muhalefeti adına yürütülen faaliyetlerdir. Örneğin ABD'ye yapılan ziyaret KDP ve YNK adına değil, Irak muhalefeti adına yapılan bir ziyaretti. Böylece ABD, Irak muhalefeti ile görüşmüş oluyor, Kürt hükümeti ile değil.

□ *Siz yurtdışında Bürolar açmanın büyük bir külfet getireceğini hatırlatıyorsunuz, ancak bildiğim kadarı ile bir çok ülkede Kürdistan Cephe'nin büroları veya temsilcilikleri var. Bu bürolar veya temsilcilikler İnsani Yardım ve Dışişlikler Bakanlığı ile koordineli bir şekilde çalışarak, bu bakanlığa bağlı kuruluşlara dönüşüp öylesi bir fonksiyon üstlenemezler mi?*

□□ Hükümetimiz bunu gerçekleştirmeye çalışıyor. Önce İnsani Yardım ve Dışişlikler Bakanlığı'nın kuruluş kanununun çıkması gerekiyor. Bu bakanlığın kuruluş kanunu üzerinde parlamentoda çalışmalar sürüyor.

Hükümet çalışmalarımızın gecikmesinin en önemli nedeni ekonomiktir. Örneğin bazı bakanlıklar oluşturmuş bulunuyoruz. Bu bakanlıkların personel ihtiyaçları var. Bu ihtiyaç da para ile karşılanıyor. Her bakanlığın bütçesi olması gerekiyor. Sorunumuz budur.

Hükümetimiz, şimdilik, varolan durumu iyileştirmeye çalışarak, diğer sorunları adım adım çözmek istiyor.

□ *Hükümetinizin Saddam rejimi ile anlaşamaması halinde -ki görüldüğü kadarıyla anlaşması da mümkün değil- Kürdistan'ı ve hükümetinizi nasıl bir gelecek bekliyor?*

□□ Hükümetimiz de Saddam'la anlaşmanın çok zor ve uzak bir ihtimal olduğu kanısındadır. Bundan dolayı bizim ülkemize ve geleceğimize sahip çıkma görevi gerekiyor. Kürdistan'da idari ve siyasi otorite boşluğunu parlamento ve hükümetimiz doldurmuş bulunuyor. Saddam iktidarda kaldığı sürece, biz de durumumuzu muhafaza edeceğiz.

□ *Hükümetinizin Türkiye ile olan ilişkileri hangi temel üzerinde sürüyor. Türk hükümeti sizden ne istiyor? Siz Türk hükümetinden ne istiyorsunuz?*

□□ Bizim Türk hükümetinden isteğimiz; dünyadan Kürdistan'a yapılan insani yardımların Türkiye üzerinden geçişine hudut kolaylıkları sağlanması ile Türkiye üzerinden geliş -gidişlerimize kolaylıklar sağlanmasıdır.

□ *Türklerin sizden isteği nedir?*

□□ Onların isteği de, gerçekten biz hazırız. Ancak hudut güvenliği sorunlarında dayanışma içinde olunmasını istiyorlar.

Esas mesele, PKK'nın peşmerge faaliyeti, Irak hududu üzerindedir. Oradan Türkiye içine yöneliyorlar. Türkiye son kez bize yaptığı bildirimde, "biz birtek şey istiyoruz; ya PKK'yı hudut bölgesinden kendiniz uzaklaştırınız veya biz operasyon için Irak Kürdistan'ına asker göndeririz" dedi. Biz de yabancı hiç bir gücün Irak Kürdistan'ına girmesini istemiyoruz. Bundan dolayı PKK'dan askeri eylem yapacaksa, Türkiye içinde yapmasını istedik. Biz de yıllarca askeri faaliyetlerde bulunduk, silahlı mücadele yürüttük, ama biz Türkiye veya İran'a gidip oradan eylem yapmadık. Kürdistan'da idik. Eğer onlar siyasi çalışma amacı ile Irak Kürdistan'ında kalmak isterlerse, bizim için hiç bir sorun yoktur. Hevler'de, Süleymaniye'de istedikleri her kentte oturabilirler. Ancak sınır üzerindeki askeri faaliyetler bize sorun yaratıyor. Bizim bölgelerimizin bombalanmasına yol açıyor. Halkımız ölüyor,

Ez Taharê Biro (Biroiêv Tahar Têcîrov), bi kurt, behsa kal-bavê min û behsa xwe dikim.

Binatara çiyaê Elegezêyî şimalê, gundekî ne mezine, jêra dibêjin Korbilax (Korbilax xebeza tirkîye, yanê kanîya kor.) Bi gotina kal-bava, qurna XIX-a ev gund şên bûye. Bineciye vî gundî ber zulma Roma reş revîne, hatine ser erdê Ermenistanê. Gundyê vira berê-berda riat bûne; ekin-eîkin kirine, pêra jî pez û dewar xwey kirine.

Peşiyê min ji mala xalitê Omoê Bûdkî bûne, û Korbilaxêda cî wap bûne. Wî heyamî du kurê Xalitê Omo hebûn, navê yekê Biro bû, navê yê din Hiso. Pênc kurê Hiso bûn û sê kurê Biro bûn. Kurê Biro-Têciz, Xudo û Hemze bûn. Çaxê li Ermenistanê, Azîrbêcanê û Gurcistanê qeydê Sovêtyê têne saz-kirinê, û gundê Korbilaxê tevî yanzdeh gundê Kurda, nava qeza Hecixelîlê, Elegezê û Apazanê bûne. Lê, van salêd axiryêda navê gundên Kurda guhartin. Û gundê Korbilaxê nav lê kirin -Şênkanî. A, li vî gundîda ez di sala 1923-a 21-ê Kanûna peşin ji dya xwe bûme. Pey bûyina min sê meh derbaz dibin, mala me ji gundê Korbilaxê tê bajarê Tbilîriyê (Gurcistanê) cîwar dibin, û heta îro jî li vêderê dijîn.

Sala 1948-a, ez zewicim, kulfeta min Zeza Çerkezê Kinyaz, hekîme eslê xwe da ji qebîla mehemdiya. Ji vî kulfetê pênc ewled lê hene, -sê kur, û du qîz. Gişk bûne xwey mal-hal, xwey kur û qîz. Roja îroîn sêzde neviyê min hene.

Min xwendina xwe ya navîn li dibistana bajarê Tbilîsê dest pê anî. Pey wê, di sala 1948-a, texnikûma (kolêja) ya pevgirêdanê kuta kir û li balafirgeha Tbilîsiyê karê texnikî dikir.

Di sala 1961-ê, min xwendina balafiriyê li înstîtûta bajarê Kiyêvê (Ûkrayîna) temam kir, û hevt salan weka muhendis xebitîm.

Pey wê, bîst sê salan li daîra Taxemêziyê ya taybetê kar dikir. Gelek xebatên min di malhebuña gel de hatine bi kar anîn. Ji ciwaniya xweda (ji 18-de salyê da) hezkirina min ne ku tenê berbi edebiyeta me Kurda nebû, lê usa jî berbi miletê mayînb Min gelek efzandinê şayîrê ûrisa, gurca, ûkrayîna, ermeniya û usa jî Kurdaye klasîk xwendye. Ev yeka komememe zind da min, ku qelem hilda û dest bi nivîsara helbesta kir. Ez bûm guhdarê folklorê cîmaeta me dewlemena, jê hez kir. Sal kalemêra û dengbêja nimûnêd folklorê, klam, hikyat berev kir. Evê, rênîşa emr da ûmin zmanê xwe Kurdî pîrhindîk dewlemend kir û nav xwendinêda kûr bûm Zanebûn ji yalê edebiyetê da destanî, gelem hilda, dest bi nivîsara helbesta kir. Pêşîn, sala 1953-a helbestên min hatin çapkirinê berevoka, "Şayîrê Kurdên Sovêtyê" da bi zmanê ermenî. Pey wê, sala 1954-a, poêma min "Sîncrxweykirê sovetyê" hate çapkirin ser zûpêtê rojnema "Rya Teze" da.

Helbestên min hatne weşandan berevoka di şayîr û nivîskarê Kurdaye başqêbaşqêda, kovara da, rojnema da, di Gurcistanêda, Ermenistanê da û bajarê Moskivê da, bi zimanê rûsî, gurecîkî, ermenî.

-Pirtûka min ya pêşîn "Bermiraz" neşîreta Gurcistanê "sabçota msêzali" bi zmanê gurcî weşand, di sala 1959-a:

-Neşîreta Ermenistanê "Hayastan" di sala 1984-a, pirtûka min "şêr" bi zmanê kurdî weşand;

Neşîreta Gurcistanê "Mêranî" pirtûkên min "Ez jî ewledê teme" (sala 1977-a), "Şikenandina tîbûnê" (sala 1987-a), "Eyd" (sala 1984), bi zmanê rûsî, gurcîkî weşandin.

Xêhji wê pirtûka min bi tazîxî "Kurdên Gurcistanê" (sala 1984-a) bi zmanê gurcîkî weşandin. Weşandina helbestên min bi rû-

TAHARÊ BIRO

Desen: Albin MICHEL

si, gurcîkî, ermenî di berevoka da: "Klamê yê ciwana" (sala 1957-a); "Şîez û pcêmê Kurda" (sala 1956-a); "Rya Teze" (sala 1958-a); "Mêjvema û çîrok" (sala 1959-a) "Poetê Kurdên Sovêtyê" (sala 1962-a) "Bahara me" (sala 1964-a) "Distirê sazê min" (sala 1966-a) "Bin teva Gurcistanê da" (sala 1972-a) "Pionêzê Alagîzê" (sala 1975-a) "KEVya Kanîya zelal" (sala 1977-a) "Sîmê tembûrê Kurdî" (sala 1986-a)

Wan berevoka da nimlî efrandine efrandazê Kurdê Gurcistanê cî bûne. Her qewmandineke emir zina didin kîvê. Hatya nivîsandinê derheqa hêka berê, efatya cîmaeta Sovêtyê ber şerê zevçiyêd faşîsta, wetan, mezirhîzî, dostî, hab, şikilê tebiyetê.

Em, şayîze Kurd, Gurcistanê da nikarin harbestên xwe bi zmanê Kurdî bidin weşandin, çimkî tune bînga neşîretê. Vê yekê da em tengasiyê danînb Nikarin nişandin wê xêşda çuyîne, wekî derkevin meydanêke fire. Ev yeka xirave bona şayîra, bona hostatya wan, wekî nava edebiyetê da çiyê xwe layîq bigirin. A, ev çî min dxwest bigota, derheqa halê şayîrê Gurcistanê. Nêt û mezemê min ewe, bînine sêrîda romana bi tarî-

xî "Mêrxasya Cangîz axa û Zelûly wî", û "Kurdistan nav êgirda". Vê gavê, dixebitîm ser tercîma poêma klasîkê gurcayî eyan Şota Rûstavêlî Erfanê postê pling lê"

Sala 1955- min Gurcistanê da bona şayîze Kurda rê vekir, hîm danî, wekî halbeste xwe neşîrkin. Sala 1967-a vekir ûnivêrsîtêta Kurdaye cîmaetyê "Drûjba" (dostî) Bîst salî rêkterê ve ûnivêrsîtêta bûm. Hivde sala miqaldarê rojnema, "Rya Teze" bûm. Sala 1980-a heta sala 1985-a dêpûtatê Soveta bajarê Tbilîyê bûm.

Endamê rojnamavanên Sovêta y endamê yektya nivîskarên Sovêta me xebateyê emekdarê kûltûra Gurcistanê me.

Bi emirnivîsara Sedrtiya Seveta Gurcistanêye Tewrebilind, seva şuxulvaniya edebiyetê û mexlûqetyêye pirsale û emekê min di dereca terbiyetkirina xebateyeye întêrnasionalîstyêda, bi hurmetnema sedrtiya Siveta Respublîka Gurcistanêye Tewrebilindna hatme rewakirinê.

★★★

Zincira nivîskarên Kurd

★1- Şêrko Bêkes.....	(Hejmar - 70)
★2- Îhsan Aksoy.....	(Hejmar - 72)
★3- Osman Sebrî.....	(Hejmar - 74)
★4- Kurdo Hûsên.....	(Hejmar - 75)
★5- Malmîsanîj.....	(Hejmar - 77)
★6- Koyo Berz.....	(Hejmar - 77)
★7- Ehmed Qerani.....	(Hejmar - 77)
★8- Mueyed Teyîb.....	(Hejmar - 78)
★9- Ahmed Arîf.....	(Hejmar - 80)
★10- Kemal Burkay.....	(Hejmar - 80)
★11- Orhan Kotan.....	(Hejmar - 80)
★12- Eskerê Boyik.....	(Hejmar - 81)
★13- Tirêj.....	(Hejmar - 82)
★14- Naci Kutlay.....	(Hejmar - 83)
★15- Tosinê Reşîd.....	(Hejmar - 83)
★16- Firat Cewerî.....	(Hejmar - 83)
★17- Musa Anter.....	(Hejmar - 84)
★18- Torî.....	(Hejmar - 85)
★19- Şehîdê Îbo.....	(Hejmar - 86)
★20- Xelîl Dihokî.....	(Hejmar - 86)
★21- Mehîfuz Mayî.....	(Hejmar - 86)
★22- Qadir Reşîd (Qeçax).....	(Hejmar - 87)
★23- Şahîne B. Sorekîlî.....	(Hejmar - 88)
★24- Ibrahim Ehmed.....	(Hejmar - 89)
★25- Mahîmut Baksî.....	(Hejmar - 90)
★26- Ebdullah Goran.....	(Hejmar - 90)
★27- Derwêş M. Ferho.....	(Hejmar - 90)
★28- Karîlêne Çaçani.....	(Hejmar - 91)
★29- Babayê Keleş.....	(Hejmar - 91)
★30- Emerîkê Serdar.....	(Hejmar - 91)
★31- Mamosta Hêmin.....	(Hejmar - 92)
★32- Taharê Biro.....	(Hejmar - 93)
★33- Vavar Kûxî.....	(Hejmar - 93)

VAVAR KÛXÎ

Tu dikarî hinekî behsa xwe bikî?
 Ez sala 1968 ê, li gûndê "Kûxyê" ku dikeve rajorê bajarê "Êsivnê" bi dûrya 20 km, ji dîya xwe bûme. Lê pîr mixabin ev gûndê me li sala 1977 ê ji alê rijêma "Seddâm" a paşverrû û nifîşperêst hate çol- kirin û veguhaztin bo devara daştê. Bajarê Êsivnê yan jî "Şêxan" qezayê ser bi wîlayeta "Mûsil" e. Li sala 1974 ez çom xwendîngê, xwendina xwe a despêk û navîn û benhevî min li gelek diran li sala 1986 ê bi dawî anî. Li sala 1987 ê di peymangeha Tenduristî ya bilind li bajarê Mûsil hatim wergirtin. Li sala 1989 ê min peymangê bi dawî anî. Li sala 1990 ê bûme muwezif li melbendeka Tenduristî li hendû bajarên "Hevlêr û Şeqlawâ", di sala 1991 ê navê min bo leşkerya "Seddâm" hat, lê mîna piranya lawên Kurdistanê ez neçûm leşkerya "Seddâm" î û li malê rûniştim bê kar. Di despêka meha adarê 1991 de serhildan û berxwedanê tevaya Kurdistanê girt. Li 87.3.1991 para pitir ji xelkê deverê malên xwe hêlan û çon Tirkîyê û Îranê, mala me bixwe çu "Çelê" ser bi wîlayeta "Hekkarê".

Çawan te dest bi nivîskariyê kir?
 Xwendina min di hemû qonaxan de bi zimanê Erebi bû, ta ku rêza pêncê berhevyê (1985) min zimanê Kurdî "bi xwendin û nivîsîn" ne dizanî. Di wê salê de hejmarek ji kovara Karwan ewa bi zimanê Kurdî û Erebi li bajarê Hevlêr derdikevit, kete lepê min. Pişka erebi min xwand gelek bi min xweş bû, min biryar da xwe fêrî zimanê Kurdî bikem "bi xwendin û nivîsîn". Li 18.8.1988 berhema min a yekê bi zimanê Kurdî li bin navê "Navê Bizin û Mîha" hate belav kirin li rojnama "Hawkarî" ewa li Bexda derdikevit ji alê dezgeha rewşenbîrî û belavkirina Kurdî, dîsan pêtiyê bêjim Seydayê Kurdê êzdî Xidrê Pîr Silêman ez palve dam bo nivîsîna Kurdî. Ji sala 1991ê bizava min a rewşenbîrî û edebî gelek kêmbû, ji ber zorbûna astengên jîyanê ji hemû ala ve. Ez dikarim bêjim, îsal (1991) min tû tiştê wisa nenivîsaye.

Heta niha te çi nivîsîne?
 Berhemên min ên pêşî, sala 1991 ê, li jêr navê "Hesen Kûxî" dihat belav kirin, lê ev sal (1991) dû-sê babetek li jêr navê "Vavar Kûxî" min belav kirye, niha û di şûn de ger min berhem nivîsîn her bi navê "Vavar Kûxî" dibe.
 Li vira pêtiyê bêjim, min gelek hez heye ji xwendin û nivîsînê dîrokê û şûnewanyê, dîsa hez babetên edebî û rewşenbîrî ji dikim, lê bi awayekî kêmtir. Ev ji hinek ji babetên min ên ku li ser rûperên rojname û kovaran hatine belavkirin bi herdu zimanên Kurdî û Erebi:

Yên bi zimanê Erebi:

- 1- Ji şûnewarên Kurdistanê, gûndê xenist û şûnewarê wê (Rojnama El-ÎRAQ 18.Xizîran. 1989 Rûperê 4, Bexda.)
- 2- Bîranîna pêncê li mirina Kurdzan, *Ma-mosta Qanat Kurdo* (Rojnama El-Iraq, No 4422, Bexda. Tîrmeh. 1990)
- 3- Celadet Bedirxan, (Rojnama El-Îraq hejmar 4345 22. Nîsan. 1990)

Desen: Albin MICHEL

Yên bi zimanê Kurdî:

- 1- Ji şûnewarên devara Şêxan, Şikefta Xizîne, Bizav, (hej. 23. Bexda 2.1.1990)
- 2- Dîsan Nazim Hikmet ê helbestvan jî bênya gelê Kurd kirye (Hawkarî, hejmar, 1139 Bexda, 28.12.1989)
- 3- Dr.Nûreddîn Zaza, (Bizav, hejmar 26, Bexda, 23.1.1990)
- 4- Mela Enwerê gileşînî, (Bizav, hejmar 37, Bexda 10.4.1990)
- 5- Bîranînê Şivanekî, (Kovara Pêla Serbest, hej 3 çîrya dûtê Dihok-1991)
- 6- Navê Bizin û Mîha, (Hawkarî, hej 999, Bexda, 18.8.1988)

Babetên ko min ji tîpên latîni û silavî veguhaztîne ser rênivîsa Kurdî bi tîpê Erebi, eve ne:

- 1- Şoreşa Dersim 1937-1938, digel Kurtîyekê bi zimanê Erebi min nivîsaye, (Kovara Roşenbîrî niwê, hej 196 Bexda 1990)
 - 2- Bingehîna zimanê Kurdî, (Kovara Karwan- hej 84 Hevlêr 1990)
 - 3- Axaftina (xeberdana) me, ji tîpên silavî veguhaztîye, (Rojnama Paşkooy Îraq, hej 127 Bexda 7.3.1990)
- Ta dawîyê ji berhemên min ên belavkirî,

ya pêtiyê ez bêjim min li sala 1990 ê kitêbek folklorî li jêr navê *Çirokê Ruvya ji bo zarokan* çap kirye bi 40 rûperan.

Bi ya te, rewşa ziman edebiyata Kurdî îro çawa ye?

Rewşa zimanê Kurdî û edebiyata wê di rojê îro da ez nikarim bêjim gelek baş e, lê baş e, nexasime li dervey Kurdistanê anko li Awropa û li Kurdistanê Sovyetî, ji ber edîben Kurd li wir serbest in, dikarin her tiştî li dor edeb û çanda Kurdî binvîsin, ew karên xwe bi awayekî ciwan û rind diden çapkirin. Pêwîst e bêjim ger hikometa Tirkîyê rê bide Kurdên bakur ji bo belavkirina ziman û çanda Kurdî, min bawer e bi çaxekî kêmbê reşenbîrya Kurdî pêşve here.

Tu niha bi çi meşqul î?

Her wekî li pêşyê min gotî, ez gelek hez babetên dîrokê û şûnewanyê dikim. Di rojê bînan ger ez şiyam wê babetan li ser tiştên jorî binvîsim, jiber astengên jîyanê vê gavê ezî dîrim ji nivîsandîne, digel rêzên min ji bo we û sipas.

dilsozê te:
 Vavar Kûxî
 Kurdistan-Dihok • 11.12.1991

Kûrte Çirokek Folklorî:

Çawa Ruvî û Mirîşk bûn dujminê hev?

Dibêjin li çaxên kevin da tev lawir bi hevra dijyan û weka hev bûn, tû dujminahî di nêvbera wan de nebû. Carekê ji caran reveka mirîşka berif gelyê Asosê* diçon bo seyranê, di wê çaxê de hinek ji Ruvya bêna xwe didan di nav wî gelî de, hind dîtin ji nişkekêve hawîr dorê wan bi Mirîşka hatye girtin. Hejmara Mirîşkan gelek bîn, ruvya wesa hizir kirin ku eve hêrişî mirîşka ne û mirîşk digel wan ketîne cengê, ruvî gelek tirsîyan. Ruvyekî pîr got hevalê xwe: "Gelî hevala, ez yê pîr im, min çi mal û zarok nîn in, ezê herim nav mirîşka da ka nêyetû hizra wan çî ye, û ka kê rêber û serdanê wan, ger ez hatim kuştin jî qeydî nîn e, ji ber ez bê biçûk û mal im".

Ruvyê pîr dest da gopale xwe û bi gelî hel bû û çu nav wande, gava digeha kîj mirîşkê û lê dipirsî ki kê sendar û serokê van mirîşka ye, her mirîşkekê ji xwe re digot: "her ez im serok û serdanê van mirîşkên me û kesek dî nîn e". Pîre rûvî zanî yeketî û harîkarî di nav wan de nîn e û hemû dibê tifaq in, îna zivî ve bo nav hevalê xwe û got wana: "Gelî dost û bira, bi xudê yeketî û yek dengî di nav wan da tune ye, her êk ji wan dibêje ez serdanê wan im û kes dî nîn e ji min pêheltir, em dikarin hêrişekê bibin ser wan û bi zûtîrin gave em dê serkevî".

Ruvya tevda karê xwe kirin û dest bi hêrişê kirin û ketin nav mirîşka û mirîşk terraw û berra kirin, hinek kuştin û hinek lenger û qirute kirin, hinek xarin û hinek revîn berê xwe dan gund. A hoşa her ji wî demî ta vê gavê ruvî û mirîşk bûn dujminê hev, û dîsan mirîşka jîyan digel mirovan ji xwe ra dirist û terxan kirin û bin kehi digel mirova ji tersê ruvya û ruvî jî ketin çol û çiya ji tirsê mirova.

★★★

*Gelyê Asosê dikeve nav Gulîya li de- vera Zaxo.

□□□ Muş'un, Vartinis köyünde doğan **İsmet Elçi**, uzun bir süreden beri Almanya'da yaşamını sürdürüyor. Genç rejisörler arasında umut veren isimler arasında yer alan İsmet Elçi, daha önce ZDF için üç bölümlük "Vatansız Sinan" isimli bir dizide hem senaryo yazarlığı, hem de oyunculuk yaptı. Vatansız Sinan, "Yabancılarla Dayanışma" (CiviS) adlı ödüle layık görüldü.

□□□ Yapımcı, yönetmen ve senaryo yazarı olarak ilk çalışması olan *Kismet, Kismet*, pek çok uluslararası film festivaline katıldı. *Düğün*, İsmet Elçi'nin ikinci uzun metrajlı sinema filmidir.

□□□ *Vatansız Sinan, Suskunluğun Yasası, Cemile ve Umudun Masalı* isimli üç kitabı var. "Düğün"ün senaryosu da, Türkiye'de Tümdda tarafından yayınlandı.

DÜĞÜN, Metin'i, yabancı bir kültürden, geleneksel evliliğe götürüyor

DÜĞÜN

□□□ Genç rejisörler arasında umut verici çalışmalar yapan İsmet Elçi'nin *DÜĞÜN* filmi, önümüzdeki yıl vizyona girecek!

Bugüne kadar 10'nun üzerinde uluslararası film festivaline katılan İsmet Elçi'nin *DÜĞÜN* filmi, 1993 sezonunda sinemalarda gösterilmeye başlanacak.

Filmin kameramanlığını Martin Grassmann, ikinci kameramanlığını Peter K. Döetling, sanat yönetmenliğini Adem Sönmez yaptı. Türkiye'deki yapımcılığını ALFA film adına Ömer Kavur ile Sadık Deveci üstlendiler. Yönetmen yardımcılığını Ali Yaylı ve Serpil Kurtça'nın yaptığı *Düğün*'ün müziğini Nizamettin Arıç yaptı.

OYUNCULAR

□□□ Baba rolünü Halil Ergün'ün oynadığı *Düğün* filminde oynayan diğer sanatçılar şunlar: Oğuz Tunç, Aslı Altan, Günsen Tuncer, Ülkü Ülker, Hatice Boran, Ali Yaylı, Mustafa Suphi, Agah Hün, Kıvılcım Noyan, Ömür Çelikbilek, Şahine Hatipoğlu, Fethettin Elçi, Gülnur Akay, Fikret Fırtına, Merak Elçi ve Celal Dayan

□□□ *DÜĞÜN* filminin bütçesi Almanya İçişleri Bakanlığı ile Genç Alman Teşvik Film ve ZDF tarafından desteklendi. Prodüksiyonunu, Wolfgang Krenz Film Produktion adına Wolfgang Krenz yaptı.

FİLMİN ÖYKÜSÜ

□□□ Muş'tan, Almanya'ya çalışmaya giden İhsan, (Halil Ergün), bir süre sonra oğlu Metin'i (Oğuz Tunç), yanına aldırır. Baba döndükten sonra, Metin Almanya'da kalır, oranın kültürü ile yetişir.

İhsan, oğluna çektiği telgrafta, annesinin hasta olduğunu bildirir. Muş'a hareket eden Metin, olayların gelişimi içinde, evlenmek üzere çağrıldığını anlar. Metin ile babası arasında kültür çatışması başlar. Gelenek ve göreneklerin işlendiği film, *DÜĞÜN* ile devam eder. Filmin, önemli bir bölümü Muş ve Tatvan arasında çekilir.

Metin, (Oğuz Tunç), Alman kültürü ile biçimlenir

Stranek ji bo Beko

Beko, Zina birîndar hildide û di nav riya çîyan de berê xwe dide sinorê Îran'ê. Ji bo lênihêrina tibbî Zînê û Beko tên Ewropa.

Filmekê nû

□□□Hûnermend Nizamedîn Ariç, filmekî li ser rewşa Kurdan çekir.

Filma "Stranek ji bo Beko" li Sovyetistanê, Hamburg û Berlinê hat çê kirin. Zimanê filmê piranî bi kurdî ye, film 100 deqe û 35 mm. ye. Ev filma ku bi alîkariya Televizyona WDR ya Alman hat çê kirin, heta niha ji aliyê 6 festîvalên film hat davetkirin. Di nav van da festîvala herî girîng ya Venedîk e.

Di leca festîvala Venedîk da beşa herî girîng *Beşa Rexnevanan* e, vê beşê filma "Stranek ji bo Beko" dawet kir. Ji bo vê beşê hersal 10 filmên nûçekirî yê herî baş tînen helbijartin.

Naveroka Fîlmê

Salixê rêwitiya bê daxwaz û dijwar ya Beko'yê Kurd ji seranserê Kurdistan'ê heya kampa penaberiyê li Almanya dide. Zilma Saddam Huseyin li ser Kurdan di dema 1988 Ji li gel tema ya navende tê ber çavan.

Beko li Kurdistan'a Tirkîyê diji. Dema ku eskerên timê ve Tirkîyê ser gund da digrin, Beko ji bo birayê xwe yê ku ji eskeriyê reviyaye tê girtin. Ji ber ku berdana wî ne xuya ye, Beko firsendekê dibîne û direve.

Bi diwariyên giran Beko ji Feratê ji nav eskerên Tirk yê sinor ra derbas dibe û ji Tirkîyê derdikeve. Beko nizane ku çî bike, destpê dike li Kurdistana Sûriyê li birayê xwe digere, yê ku beriya wî ji welat derketibû û dixwest biçe warên Kurdistanê yê azad li Iraq'ê.

Lê belê Beko birayê xwe ne li Sûriyê ne jî li Kurdistana Iraq'ê dibîne. Di dema vê lêgerînê da di nav çîyan da dikeve nav warê şerê Iraq û Iran'ê. Di zozanke Kurdan da, ya ku meriyên ji gundê ku hatiye bombekirin, zarokên bê dê û bav xwe tê da diparêzin, Beko li ser şîreta pêşmergekên Kurdan li wir hêviya xeberekê ji birayê xwe dipê.

Li wir Beko alîkî bi rewşa xwe ya nexuya û ji aliyê din da ji hêdî - hêdî dikeve nav jiyana rojane ya zarokan, bi wan ya mijûl dibe, jiyana wan a dijwar û bandûra tîrsa şer her wusa daxwaza wan ji bo jiyane dibîne. Wan zarokan ji wî baştir

fam kirine, ku Kurd-bûn çî ye.

Di navbera Beko û keçîka piçûk a sêwî Zînê da danûstandîneke bi germî çê dibe. Piştî çekdanîna Iraq û Iranê, ew merivên ku gundên hatibû bombekirin, bi eşq û şayî û bi hêviya jiyaneke aşîti vedigerin gundê xwe. Zînê ji Beko rica dike, ku ew tev wê û zarokên din biçe. Beko hin ji birayê xwe xeberek negirtiye, rewşa wî nexuya ye, biryar dide û tev wan diçe. Beko, Zînê û zarokên din tevayî destpê dikin, maleke xirabe ava kin.

Hema rojekê şûnda Beko bi çavên xwe êrişa halîkopterên Iraq'ê yê bi çekên gazê li ser gund dibîne. Hemû tînen kuştin, tenê Zînê dimîne.

Beko Zina birîndar hildide û di nav riya nav çîyan ra berê xwe dide sinorê Iranê.

Ji bo lênihêrina tibbî Zînê û Beko tînen Ewropa. Serpêhatî ji perspektîva Beko tê salix dayin, Beko li kampeka Alman da û Zînê jî bi çavên korbûyî li nexwaşxanê da dimîne.

Beko hin ji bi hêviye, ku, malbata xwe û birayê xwe Cemal dîsa bibîne. Lê belê piştî ku heleqetiyê bi merivên ji warê ra datîne, dibhise ku birayê wî nekaribûye bireve. Cemal hatibû girtin û biribûn eskeriya Tirkîyê û di êrişeke ser Kurdan da ji aliyê Kurdan hatibû kuştin.

Hêviyên Beko dişkên. Wî ra Zînê dimîne.

Filmçêker û Lîstikvanên fîlmê

- Filmçêker / Rejisor: Nizamedîn Ariç
- Mûsik: N. Ariç
- Senaryo: N. Ariç û Christin Kernich
- Kamera: Tomas Maoch
- Prodûksiyon: Alman - Ermeni Ko - Prodûksiyon
- Produktor: Margaritta Woskanyan

- Leyistokvan: Beko: N. Ariç; Zînê: Bêzara Arsen
- Zeyno: Lusika Hesên, Cemal: Cemalê Jora, Zarok: Fîla Tîtal, Nuriyê Tîtal, Temûrê Jora, Berivan Ariç, Şîrinê Sinco, Xasêya Rizgo.

Zembîlfiroş ve Şivan

• Şivan PERWER •

Ben Şivan Perwer. Sizin Şivanınız... Çoğunuz beni türkülerimden tanıyor. Çoğunuzla göz göze, dizdize geldik. Bazılarınız beni videolardan seyretti, bazılarınız sahnelerde. Birbirimize hep yakın, hep sıcak olduk. İççe yaşadık hep; türkülerimizi, şarkılarımızı birlikte yaptık, birlikte söyledik. Dedim ya, sizler beni Şivan yaptınız. Ben de müzik dalında Şivanlığımı sürdürüyorum işte...

Ben yetmişli yılların sesiyim. Çoğunuzun babaları türkülerimle evlendi, yuva yaptı, sizleri büyüttü. Çoklarınız sesimle, müziğimle büyüdünüz, kavgaya atıldınız. Çoklarınız müziğimi bir silah gibi kullandı sömürgecilere karşı... O dönemde müziğimle gözlerini Kürdistan topraklarında açanların bir bölümü şimdi elde silah dağlarda sömürgecilere kurşun sıkıyor. Bir *Kine Em?* Bir *Canê canê*, Bir *Xezal Xezal*, namluda kurşun, yürekte sevdadır... Ben düşmana sıkılan her kurşunda varım. Sesim ve türkülerim sınır tanımıyor.

Bugüne değin Kürdistan'ı sömürgeleştiren devletler hep başımı istediler. Yirmi yıldır o topraklara hasret kaldım. Her gün her an ölümle göz gözeyim. Her sahne, kanlı bir pusudur yaşamımda. Ama düşman bu... Asar da keser de. Düşmanı anlamak zor değil. Esas zor olan, anlaşılmayan kendi içimizdeki sinsi ve uğursuz seslerdir. Tarih boyunca düşmanlarımız bizleri hep içten fethetmiş. Bu dün de böyleydi, bugün de. Kürt halkının yarattığı tüm ulusal değerler, ulusal kahramanlar ne yazık ki hep bu çirkin ve sinsi seslerle boğulmak istenmiştir.

Yanılmıyorsam şu son zamanlarda bana karşı yükselen bu denli talihsiz ve saygısız sesleri duyuyorsunuzdur. Düşman atımıza binmiş dörtnala koşturup duruyor düzlüğümüzde. Ama unutulmasın, beni sizler yarattınız. Eğer bugün bir "Ulusal Ozan" olarak tanımlanıyorsam, bu tanıma, bu gururu sizler bana verdiniz. Ne acıdır ki, bazı kişiler, bazı örgütler sizlerin verdiği bu yüce değeri benden koparıp, kendi "Dengbêj"leri konumuna getirmek istiyorlar. Sorun budur işte...

Şimdi bazıları çıkmış bana çamur atıyor. Vay efendim tam da silahların patladığı bir ortamda "Serok" u öven, onu yücelten türkü yakmamış, onun yanında yerimi almıyormuşum! Zembilfroş gibi bir Kürt halk destanını dile getirmişim... Sanki Zembilfroş bir sömürge destanıdır. Yazıklar olsun! Zembilfroş'un bir direnme destanı olduğunu görmeyenlere ne demeli, bilemiyorum? Zembilfroş kadar direnen, namuslu, halkına, geleneklerine bağlı bir destan kahramanına rastlamak zordur tarihte. Ama gel gelelim bizim uğursuz seslere... Sözüm ona Kürt yurtseveri geçinip de Kürtçeyi kavrayamayan veya kendi anadilini küçük gören, onu geliştirmek için en ufak bir çaba göstermeyenlerin, bana bu konuda çamur atmaları, ders vermeye kalkışmaları tek kelime ile utançtır, rûşesîdir, milyonlarca dinleyicime karşı saygısızlıktır... Zembilfroş'u, Mem û Zîn'i, Ferhad û Şîrîn'i kavgada görmeyenlerin Kürdistan lafını bile ağızlarına almaları abestir bence. Kavgamız bir bütündür. Kürt halkı ölüm ile sevgiyi hep iççe yaşamış bir halktır. En çetin ve en zor koşullarda bile Kürt halkı direnme

"Yüce değerlerin inkar edildiği vatan parçası özgür olamaz!"

FOTO:ANK

duvarlarına aşk türkülerini, evini işlemiş, yerine göre onu düşmana karşı en büyük bir silah olarak kullanmıştır. Sevgiden yoksun, hisleri dejenere edilmiş bir halk direnemez, varlığını sürdüremez, yenik düşer. Bir halk öyle zoraki, yapmacık, dalkavukluk kokan türkülerle ayakta kalamaz, "Serokların" üstüne yıkılır giderler...

Düşmanlarımız yıllardır Zembilfroş'u yasaklamışlar. Cizîrî'yi, Feqîyê Teyra'yı, Ehmedê Xanî'yi kelepçelemişler. Ben bu bilinçle hareket ederek bu kültür mirasımızı gün ışığına çıkarmaya çalışıyorum. Uzun yıllar hep bu konuda çalıştım, kafa yordum. Tüm bu destanları, şiirleri, olayları orjinallerine sadık kalarak günümüze uyarlamak istiyorum. Hem de kendi olanaklarımla. Yani Kürt örgütlerinin, Kürt partilerinin, diğer demokratik kurumların yapması gereken şeyleri ben kendim yapıyorum. Çünkü çoğu örgüt ve partilerimiz ne yazık ki bu gerçeğin bilincinde değiller. Bu gün eğer

Kürt halkı tarih sahnesinde kendi kimliğiyle varım diyorsa, kültür konusunda dünya halklarıyla boy ölçüyorsa, bu değerler sayesinde. Bu değerleri, tüm yasaklar, tüm barbarlıklar yok edemedi. Kendilerini tüm bu yüce değerlerin üstünde gören "Serok"lar bile yıkamayacaklardır. Tarih kendisini inkar edenleri affetmez, bağışlamaz. Kendilerine "Ulusal Kurtuluş Hareketi" adını takanlar bu yüce değerlere sahip çıkmadıkça, hiç bir dağı, bir karış "Vatan Toprağı"ni bile kurtaramazlar. Çünkü bu yüce değerlerin inkar edildiği bir "vatan parçası" özgür olamaz, Kürdistan olamaz...

Kısacası bir "Ulusal Ozan" olarak kalmak istiyorum. Ağa ve beylerin, veya kendilerini Kürt halkından üstün gören "Serokların" dengbêji değilim ve olamam da...

□ Bu yazı Türkiye'de yayınlanan haftalık bir Kürt gazetesine gönderildi, fakat yayınlanmadı. Bu nedenle Kurdistan Press gazetesine gönderildi.

••••• Ş.P

Me çi kir?

*Lo me çi kir, me çikir?
Me xweli bi serê xwe kir.*

*Ma ne şerm û fedîye
Ev doza me ji bo çi ye?*

*Çend gotina ezê bejîm
Ez ne dînim ne gêjim!*

*Hîşê min li serê min e
Her tişt berçavê min e.*

*Ger hun divên serxwebûn
Nebîn dijminê yekbûn.*

*Şer bikin li hember Romê
Lê piştî xwe nedin Şamê.*

*Dibêjin Şam şeker e
Lê Kurdistan şîrîntir e.*

*Ger piştî bidin Tehranê
Bombe tèn wek baranê.*

*Ger piştî bidin Bexdayê
Ax çi şerm e lê dayê.*

*Li meclîsa Enqerê
Nebîn wek kolên berê.*

*Ger li Ewrûpa bûn mêvan
Nebîn peptûk û perîşan.*

*Navê we sekreter e
Buhayê xwe nekin pênc pere.*

*Ger xurt bibe doza we
Wê pîr bin hevalên we.*

*Ger bi hez be karên we
Gel dibin hevalên we.*

*Piştî nedin dijminên xwe
Bawer bikin bi gelên xwe.*

*Ger wa biçê va kara
Em xelas nabîn tucaran.*

*Nerevîn ji barê giran
Bawer bikin bi Kurdistan.*

*Bê organize û rêxistin
Tucar em xelas nabîn.*

*Bê parti û rêxistin
Dujmîn ji me natîrsîn.*

*Pîr giran e barê we
Lê pîroz be doza we.*

*Kesên serok û sekreter
Pêşî ew dibin rençber.*

*Ve dozê xwêş birêkin.
We xweliyê serxwe rakin.*

*Ta em welat avakin
Ta Kurdistan xelas kin.*

*Lo me çi kir, me çi kir
Me xweli li serê xwe kir.*

Kaya'ya çarptılar!

Sevgili Kürdistan Press çalışanları, 2000'e Doğru Dergisi'nin 20 Eylül 1992 tarihli 38. sayısında Özgür Gündem Gazetesi Sahibi Yaşar Kaya ile yapılan röportajı okudum. Doğrusunu isterseniz, uzun zamandan beri bu kadar neşelenmemiştim. Kürt hareketinin başına bela kesilen sosyal şoven sola, istediği cevaplar verilmiştir sanıyorum. Bu nedenle de, metni okurken durmadan kahkahalar attım. Bu keyfi, Kürdistan Press okuyucuları ile paylaşmak için, röportajın tümünü gönderiyorum. Yaşarlarsanız çok sevineceğim

Özgür Gündem gazetesi sahibi Yaşar Kaya: Ben önce Kürt'üm

□□□ Yazılarınızda ve demeçlerinizde sosyalizmin bittiği değerlendirmelerini yapıyorsunuz.

□ Yanlış bir yazımda "onların tanrısı öldü" dedim. Türk solu, son 30 yılda Kürt devrimcilerine kendi kimliğini yasak etti. Hiçbir sosyalist Kürt "Ben Kürt'üm" diemiyordu. "Kürt'üm diyorsan sen devrimci değilsin, böyle diyorsan sen emperyalizmin uşağısın" diye yükleniyordu. Sanki milliyetçi olmak Kürtlerin hakkı değilmiş gibi. □□ Milliyetçilik bir burjuva ideolojisi değil mi?

□ Olsun. Burjuva ideolojisi olsun. Kürtler kendi burjuvazilerini de yetiştiriyorlar. Kürtler buna da muhtaçtır.

□□ Kürtlerin burjuvazisi de olur, milliyetçileri de olur. Ama sosyalizmle milliyetçiliği birleştirmek mümkün mü?

□ Tabii sosyalizmde milliyetçilik yoktur. Ama Kürt halkının demokratik özlemleri sosyalizmden önce gündeme gelirse bizim halimiz ne olacak? Bizim işimizi kim yürütecek?

□□ Aktuel dergisinde çıkan söyleyişinizde "Ben Türk solu içinde gayret sarfetmediğime memnunum. Enerjimi ve katkımı oraya vermedim. Kürtler, Türk burjuvazisi ve liberallerine de sesleniyorlar. Ben biraz da ona gayret sarfedenlerdenim" diyorsunuz.

□ Diyorum, evet. Türk burjuvazisine ve namuslu Türk liberallerine sesleniyorum. Kürt sorununu iyi görsünler diye.

□□ 2000'e Doğru ve Doğu Perinçek için yazdıklarınızın hepsi, daha önce Mehmet Eymür ve Cengiz Çandar tarafından söylenenlerin tekrarı. Siz "Doğu Perinçek ve arkadaşlarının siyasetlerini çok iyi biliyorsunuz. 12 Eylül'den önce de devrimcileri isim isim, adres adres devlete ihbar ediyorlardı" diyorsunuz. CIA ile yakın ilişkileri bulunan emekli MİT'çi Mehmet Eymür de yazdığı anılarında, Hiram Abas'a dayandırarak şu görüşleri ileri sürüyor: Perinçek'in Türkiye'deki misyonu şöyleydi. 1) Türkiye'de hızla gelişen ve Batı dünyası için tehlikeli hale ge-

Türk solu olursa, Kürt solu da olacaktır.

□□ Kendini Kürt solu ya da Türk solu olarak tanımlayanlar olabilir, ama sosyalistleri miyetlerine göre ayırmak milliyetçilik olmuyor mu?

□ Değil, ne münasebet.

□□ Yazınızda 2000'e Doğru için "Bunlar devletin yandaşıdır" diyorsunuz

□ Tam öyle demiyorum. İnsanlar zaman zaman hata yapıyor. Ferit İlsever'in yazısı ortada. Welat'taki yazıya gelince, zaman zaman bizim hırçınlaşmak gibi bir hakkımız var diye düşünüyorum. Çünkü biz çok ezilmişiz, çok horlanmışız, bize çok saldırılar olmuş. İşte: "Paris Kürt Konferansı Kürtler'in tanzimatı". Herkesin tanzimatı varsa bizim için de olacaktır.

□□ Emperyalistlerin Kürtler için tanzimat yaratmaya çalıştıkları gerçeğini ifade etmenin Kürtler'i aşağılamakla ne ilgisi var?

□□ Batı'ya merhaba etmek emperyalizmle işbirliği değildir. Bugün Batı'da yardımımıza koşan doktorlar var, gazeteciler, vakıflar, kiliseler var. Batı sadece vahşi kapitalizmi temsil eden emperyalizm değil.

□□ Kürt halkının Ortadoğu'da tek mütefiki İsrail'dir gibi görüşler var.

□ Kürt sorunu söz konusu olduğunda İslamcılar hep biz kardeşiz diyorlar. Ama İslam konferansı toplanıyor, 50 ülke katılıyor, orada bütün İslam ülkeleri için karar çıkıyor, ama Kürtler için bir karar alınmıyor. Demek ki İslam ülkeleri Kürtler'i kardeş olarak görmüyor. 23 tane Arap devleti var, 24 üncü olarak Filistin olsa ne olur olmasa ne olur? Filistin'le dayanışma geceleri düzenliyoruz, ama söz konusu Kürt olunca kimseden bir ses seda çıkmıyor. Kürtler'in birinci handikapı İslam. İkincisi sol. Kürtler batıyla merhaba ettikleri zaman, oturup kalktıkları zaman, "vay efendim siz emperyalizmin dümen suyunda gidiyorsunuz, Ortadoğu'da emperyalist bir Kürt devleti kurulmak isteniyor. Bunun içinde İsrail'in eliyle Kürtler'e yardım etmek istiyor" deniyor. Bu bir güç dengesi ilişkisidir. Belki dünyadaki hesaplar, dengeler, Kürtler'le İsrail devletini mütefik hale getirebilir. Dünyada hiçbir şeyin mutlak olmadığını son 35 - 40 sene yaşayarak gördük. Sovyetler'in yıkılmasını, bitmesini gördük. Şurası muhakkak ki; Kürtler her hesapta biz varız demek zorundalar.

★★★

İşte böyle sevgili Kürdistan Press çalışanları. Yıllardır, Kürt hareketinin tepesine dikilip, trafik polisliği yapmayı meslek haline getirenler, bir Kürt yurtseverinin açık yürekliliği karşısında nasıl da darmaduman oluyorlar. Henüz kendi dilinde okuma yazmayı beceremeyen yoksul Kürt halkı sanki sosyalizmin yeminli bekçisi! Sosyalist olmayan Kürt Kürt değil! Kürtler, Türkiye'de mutlaka sosyalist olacaklar, Türk sosyalistleri ile beraber, Arap gericiliğinin Kemalizmi olan Anti-siyonizmin bayraktarlığını yapacaklar. Türk, Arap ve Farisilerle ittifak yapacaklar ama, Yahudi halkı ile düşman olmak zorundalar. Efendim, herkesin devleti olacak ama, Kürtlerin ki olmayacak! Şu sosyalistler nerede ise artık bilinmiyor, enternasyonalizm diye diye, Kürt yurtseverliğinin anasını ağlayacaklar!!!

İsmail TUTKU ★ Mersin

Kilam û stranên Kurdistan

Şivan Perwer Solo konserler

3 EKİM - GRAZ

Saat: 17:00
Schloss-Berg Restruant
Tel: 0222-4087081

4 EKİM - LINZ

Saat: 14:00
Neues Rathaus
Hauptstr. 1/5 4040 Linz
Int. Kultur Zentrum

9 EKİM - MÜNCHEN

Saat: 18:00
Pschor - Keller
Theresien Höhe
Tel: 089-5328336

10 EKİM - BREMEN

Saat: 18:00
Stadthalle
Org. KOMKAR
Tel: 0221-123376

24 EKİM - STUTTGART

Saat: 18:00
DGB-Haus

25 EKİM - NÜRNBERG

Saat: 17:00
Gaststätte Grünthal
Rückersdorferstr. 13
8505 Röttenbach-Teg

31 EKİM - KASSEL

Saat: 18:00
Ingenieur-Schule
Wilhelms-Höhe Alle 73
Fax: 056184247

1 KASIM - BERLIN

Saat: 18:00
Haus am Kölnnischen Park
6/7, U-Durağı Heinrich-Heinerstr.
1200 Berlin
Bilet temini: Koçdienstleistung
Tel: 030-69178

15 KASIM - BASEL

Saat: 15:00
Hazal Dügün Salonu, Sternenhofstr. 15
Basel - Reinach - Ruggi Haus'in altı
Bilet temini: Rose Bazar
Tel: 61-7120721

21 KASIM - KOPENHAGEN

Saat: 18:00
Albertslundhuset, Bibliotekstorvet 1-3
Arr. Mala Kurd
Mad og drikkevarer kan købes

Konserler, "Şivan Production" nun genç Kürt sanatçılarını ve Kürt müziğini geliştirme projesi için düzenlenmiştir
Genel organize: Roj Müzik München,
Tel: 089-435213 Fax: (089) 264602

Lokman POLAT

Evîn û Jiyan

Weşanên Çanda Nûjen

Navnîşana Xwestinê:
Tensta Allé 43, 2TR.
163 64 Spanga-Sweden

TEYFÛR

GELAWÊJ
Senaryo-Çîrok

Barzan Şasiwar
Ji Soranî Kiriye Kurmanci

Stockholm 1992

Navnîşana Xwestinê:
Yekîtiya Hunermendên Kurd
Li Swêdê
Box 49090, 100 28 Stockholm
Sweden

KURDISTAN PRESS
rojnemaya 15 rojîn 15 gûnlûk gazete

Kurdisk Tidning
Utkommer varannan vecka
Nummer; 93 (3)
30 September 1992

Chefredaktör och ansvarig utgivare
Orhan KOTAN, 08-6284743
Redaktion sekreterare
Çetin ÇEKO, 08-6282332
Tryckeri:
Dalarnas Tidningar AB

Postadress; Box 7080, 17207 Sundbyberg
Besökadress; Örsvängen 6C, Hallonbergen
Tlf: [46] 8 - 628 23 32
Telex; 131 42 ANK S
Telefax; 08 - 733 95 54
Postgiro; 4151269 - 0

Koalisyon Hükümeti'nin Kürt sorununa çözümü: KASATURA!

Demirel, militarizme teslim oldu!

●● "21 Mart'ta NEWROZ gösterileri bahane edilerek Hükümet'e dayatılan militarist çözüm önerileri, Hükümet'i, Şırnak'ta teslim aldı."

●● "Hükümet, gerilla kabusundan kurtulamayan askerlere, Özel Tim mensuplarına, dağ komandoları ile diğer militarist güçlere 'yasal' katliam hakkı tanıyor!"

N. BORA

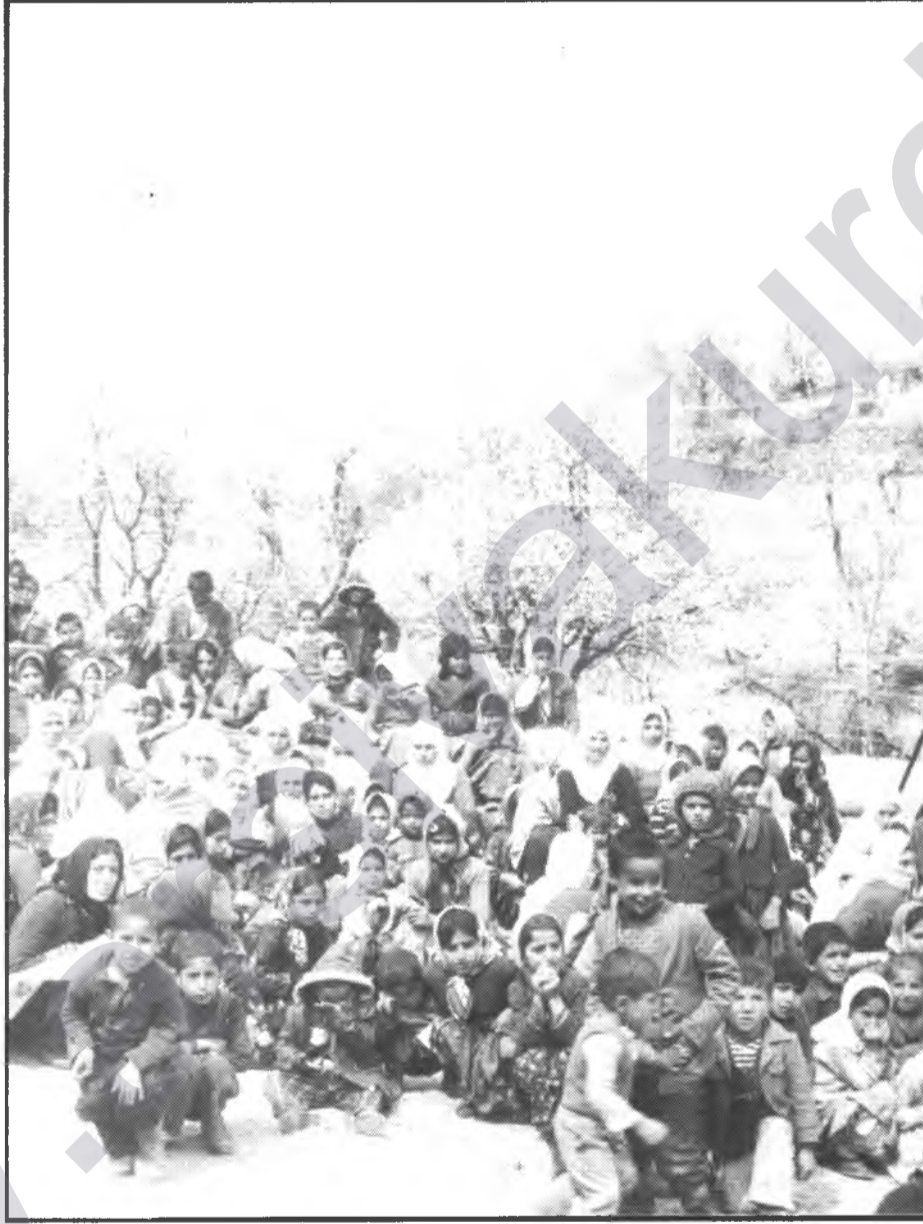
KÜRT SORUNUNUN GEREK bölgede ve gerekse uluslararası düzeyde oldukça olumlu bir yerde dururken işbaşına gelen Demirel - İnönü Koalisyon Hükümeti, hatırlanacağı üzere, ilk politik gezisini Kürdistan'a yaptı ve 1960'lı yıllarda Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel'in "Size Kürt diyenin yüzüne tükürün" dediği Diyarbakır'da, bu kez, Demirel'in ağzından "Türkiye, Kürt realitesini tanımıştır" dedi.

Ancak, Demirel - İnönü Koalisyon Hükümeti, attığı bu ileri adımdan sonra sürekli gerileyerek, "Herkes Türktür, Türk olduğu için mutludur" anlayışına geldi.

Kürt realitesini tanıyan ve fakat bu realitenin ifade ettiği gerçekliği görmeyen, görmek istemeyen Demirel ve İnönü ekibi, 21 Mart'ta ilk imtihana girdi ve sınıfta kaldı! Türkiye'de 21 Mart / Newroz olayları, Demirel - İnönü ekibinin, militarizmin programının içine girdikleri tarihtir. Büyük bir ustalıkla sahneye konulan Newroz olayları ile, Hükümete, militarizmin programı dayatıldı. 21 Mart akşamı Demirel, artık militarizmin programının gereklerine göre konuşmaya başlamıştı. *Eşkiyanın öldürdüğü kahraman mehmetçik* edebiyatı, Şırnak olayları ile en üst noktasına geldi ve Demirel - İnönü Koalisyon Hükümeti, Şırnak olayları ile beraber militarizme teslim oldu.

Bu olayları ardiardına bir dizi politik cinayet izledi. Köy ve karakol baskınları ile boyutlanan şiddet, sivil halka yönelen katliamlarla, Kürt sorununu bu gün artık, Türkiye'de kırk düğümlü harami kilidine döndürmüştür. Hükümet açıkca acz içindedir. Aydınlar, politik çözüm üretmemektedirler. Basın, panik içinde sürekli olarak şovenizmi tirmandırmaktadır. Askerler ise, askeri çözümün tek alternatif olduğu tezine ağırlık kazandırmışlardır. Ancak, genel kanı, Kürt sorununa askeri çözüm dışında çözüm aramak ve özellikle siyasal çözüm üzerinde ısrar etmektir. Ne var ki, Kürt realitesinin Kürt halkı gibi somut bir olguya tekabül ettiğini anlamak istemeyen basın ve hükümet çevreleri, Kürt olgusunu dışlayan çözümlere yönelmektedirler. Bu ise, kör bir kuyudur ve içinden çıkılması mümkün değildir. Sorun, Kürt halkının *doğal ve meşru haklarının kabul edildiği noktada* başlamaktadır. Bu asgari diyalog çizgisidir. Bu çizginin daha altında, yani, Kürt halkının doğal ve meşru haklarının kabul edilmediği noktada herhangi bir çözüm bulmak mümkün değildir. Türkiye'de ileri sürülen şu iddiaların hiçbir değeri yoktur: *Kürt sorunu yoktur, Güneydoğu sorunu vardır. Güneydoğu sorunu etnik değil, ekonomik bir sorundur. Devlet güçlüdür, devlet taviz vermez. Eşkiya ile ebediyete kadar savaşılacaktır. vb. vb.*

Oysa Türkiye'de bir Kürt sorunu vardır ve Türkiye'nin bütün ilişkilerini doğrudan etkilemektedir. Kürt sorunu etnik olduğu kadar ekonomikdir de. Bunlar temelde fazla bir şeyi değiştirmezler. Sorun, bir halkın var olma hakkı olarak ele alınmadığı sürece, çözümlerin etkili ve kalıcı olması düşünülemez. Nitekim, Irak örneği çok açıktır. Güney Kürdistan'ın ekonomik bir sorunu yoktu. Hatta, etnik bir sorunu da yoktu. Fiilen işleyen bir otonomi içinde TV ve radyo yayını yanında Kürt basını ve eğitim sistemi de vardı. Olayların geldiği nokta orta-

Militarizmin katliam ve sürgün planının Şırnak'taki sonucu: TOPLU GÖÇ!

dadır. Türkiye, Irak'ın 10 yıl, 20 yıl önce geçtiği yerlerden, bu gün yeni yeni geçmeye başlamaktadır. Geçerken de sevgili komşusunun deneylerinden yararlanmayı düşünmemektedir. Dayatılan militarist çözüme takılıp kalan ve dolaşısıyla ancak çözümsüzlükler üreten bir karmaşanın içinde durmaktadır.

Geçtiğimiz günlerde Kuzey Kürdistan / Güneydoğu'daki olaylar, neredeyse Hükümeti devirecek boyutlara ulaştı. Askeri darbe söylentileri basına kadar sızdı ve Demirel, Milli Güvenlik Kurulu'nun dışında daha dar ve fakat daha etkili olacağı iddia edilen bir "Savaş Konseyi" oluşturdu. Bu, doğal olarak, Hükümetin artık yalnızca askeri çözüme üzerinde ısrar etmediğini en somut göstergesidir. Askeri çözüm ise, aklı başında herkesin ittifak ettiği üzere, sorunu çözemeyecek ve fakat kangren haline getirecektir.

TC'nin görünürdeki tek hedefi durumunda bulunan PKK, dernek muhakemesi yapmıyor. Kamu oyuna çalışma tarzı ile, taktikleri ile yakın ve uzak hedefleri ile ilgili somut ve ikna edi-

ci bilgiler vermiyor. Tersine, karmaşanın tirmanmasına adeta gönüllü olarak o da hizmet ediyor. Eylemlerin izlenemeyecek boyutlara turmandığı yaz aylarında, emir komuta mekanizmasının bilinçli ve sonuç alıcı bir politika izlediği gözlemlendi. Bu bağlamda, hareketin politik merkezinin, askeri emir - komuta merkezlerini sert biçimde eleştirdiği de altı çizilmesi gerekli önemli bir nokta. Ancak, belirleyici değil. Çünkü, esas olarak bu politik merkez, gerillanın hayat damarlarını kopararak, gerillayı, hareket ettiği alanda, tek başına kalmaya mahkum etmektedir. Kürdistan'm dört parçasındaki bütün siyasal hareketlere karşı, düşmanca bir tavır içinde olan PKK'nın politik merkezi, aynı zamanda Kürt aydınına, Kürt basınına karşı da düşmanca politikalar izlemekle meşhurdur. Bu kötüdür tavrı, Kürt hareketinin gerek ülkede ve gerekse Avrupa'da çok farklı boyutlara geldiği bu dönemde de, çibek sürmektedir. Buysa, gerillayı, alanda, çok yönlü baskılarla yüzyüze getirmektedir. Bu yazının yazıldığı günlerde, Güney Kürdistan'da peşmerge ile çatışmaya gi-

rildiği haberleri geliyordu. 1979-80'de İran KDP ile Irak KDP'nin çatışması gibi, Kürt hareketine çok ağır biçimde ödettirilecek bu çatışmanın ateşleri, açıkca PKK'nın politik merkezinde tutuşturulmuş durumdadır. Güney Kürdistan'daki demokratik oluşumlara, şoven *Sahtekarlın*, parlamentosu *işbirlikçi* görmeleri ve saldırıyı hem meşrulaştırmakta ve hem de kışkırtmaktadır.

Demirel - İnönü Hükümeti'nin iyice sıkıştığı ve TC militarizminin bir cinnet içinde Kürdistan'a saldırdığı; militarist programların, Türkiye'ye ve Avrupa'ya kabul ettirilmeye çalışıldığı bu nazik dönemde, ortada tutarlı bir politikanın olmaması Kürt hareketi için büyük bir talihsizliktir. Bir yandan TC militarizminin ve öte yandan PKK'nın baskısı altında olabildiğince gerilen kamu oyununa, tavrını, hangi politik biçimler içinde ortaya koyacağı henüz belli değil. Ancak, Kürt hareketinin, çok kanlı ve karanlık noktalara çekileceği görülebiliyor.

21 Mart / Newroz günlerinin tarihsel bir moment olduğu ve TC militarizminin kitlesel demokratik eylemlerle kuşatılma olanağının bulunduğu dönemden, bu gün artık Şırnak olaylarıyla doğrudan militarist çözüm ile yüzyüze gelinmiştir. Türkiye'de Kürt sorunu alabileceği en girift, en karmaşık ve doğal olarak en kanlı biçimini almak üzeredir. Dengeleri düzeltecek siyasal taraflar ortada görülmemektedir. Son 25 - 30 yılın ürettiği siyasal kadrolar, akıl almaz bir aymazlık içinde *köy hücrelerine, mahalli komitelere* iltica ederek, mücadele alanından uzaklaşma *becerisini* gösterdiler. Türkiye'de, siyasi polise değil, Anayasa Mahkemesi'ne; Devlet Güvenlik Mahkemesi'ne değil, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne muhatap olma bilinci; yani sorunun adli ve polisiye değil, siyasi olduğu gerçekliği görülmemektedir. Kürdistan, kana, acıya bulanmıştır. Ekonomi, çürümek üzeredir. Gizli, açık göç hızla sürmektedir. Günlük ilişkiler pek çok il ve ilçede felç olmuş durumdadır. Akşam karanlığının inmesi ile birlikte evlerine kapanan halk kitleleri, geceleri de bir kabus olarak yaşamaktadırlar. Kimin, nerede, hangi kör kurşuna hedef olacağı bilinmemektedir. Hayat, köylüler için ise gerçek bir cehennem dönüşmüştür. Metropol merkezlerde, bilinçli bir Kürt-Türk çatışmasının ön çalışmaları yapılmaktadır. Bu hesabın içinde, Yugoslavya büyük bir kan gölü olarak duruyor! İstanbul'u, Beyrut'a; İzmir'i Saray Bosna'ya çevirecek toplumsal volkan, her an patlamaya hazır duruma getirilmektedir.

Kurdistan'a yığılan militarist gücün milyarlarca ulaşan tüketimi, kalem kalem enflasyona yansırken, Demirel - İnönü Hükümeti, bütün çözümleri tıkıyarak, Şırnak olaylarından sonra çıplak askeri çözüme karar kılmış durumdadır. Batı Avrupa ve ABD'nin de, TC'nin Kuzey Kürdistan'da sürdüreceği militarist kıyıma onay verdikleri anlaşılmaktadır. Ardında çok karmaşık hesapların durduğu bu gerçeklik, PKK ile beraber, Kürt sorununun da, bir dönem için Türkiye'de gündemden düşürülmesini hesaplamaktadır. Kürt realitesini kabul etme düzeyinden, herkes Türkdür, Türk olduğu için mutludur anlayışına gelen hükümetin tıklılıp kaldığı nokta budur. Buysa, bölgedeki sıcak ilişkiler göz önüne alınırsa, pek de mümkün görülmemektedir. Nitekim, Güney Kürdistan'daki gelişmeler TC'nin boyunu oldukça aşan bir rota izlemektedir. Ayrıca, Türk cumhuriyetler, TC'yi sollayıp açmaya başlamışlardır. Kürt sorununu çözemeyen TC, hiçbir sorunu çözemeyecektir